ВІЙСЬКО УКРАЇНИ

№04 (130) 2011

10 Призов — 2011: ставка на якість

16 Військова поліція: класика жанру

42 З нами Бог. І — Україна

«Особливого значення в рамках курсу реформ набуває реформування сектору безпеки і оборони»

**З виступу Президента України —
Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України
Віктора Януковича у щорічному посланні
до Верховної Ради України**

Майбутнє України як процвітаючої європейської держави залежить насамперед від усіх нас. Тому особливого значення в рамках курсу реформ набуває реформування сектору безпеки і оборони. Слід визнати, протягом двадцяти років незалежності цій визначальній складовій держави належної уваги не надавалося. Тривалий час Україна «споживала» свій безпековий ресурс за рахунок спадщини, що дісталася нашій країні з розпадом колишнього СРСР. Сьогодні цей ресурс майже вичерпаний. Нині в Україні сектор безпеки та оборони критично послаблений. Зараз ми виправляємо цю ситуацію.

Протягом 2010 року ухвалено радикальні рішення щодо розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу. Створено нову схему управління ним. У 2010 році нами була підготовлена оновлена Стратегія національної безпеки України. Вже опрацьовано якісно нову Військову доктрину; яка враховує зміни військово-політичної обстановки і виходить із позаблокової політики нашої держави. Йде розробка нової Концепції реформування Збройних Сил України, яка визначить нову модель ЗСУ. В цьому контексті хочу ще раз підкреслити: політика позаблоковості — наріжний камінь української зовнішньої і безпекової доктрини. Позаблоковість розглядається Україною як послідовна позиція захисту національних інтересів без участі у військових союзах, що створює необхідні можливості для розвитку партнерських, взаємовигідних стосунків із іншими державами та міжнародними організаціями за усіма напрямами.

Ми виходимо з розуміння, що більшість сучасних викликів та загроз мають глобальний характер, їх подолання вимагає об'єднання зусиль країн світу та спільних підходів до забезпечення регіональної та глобальної безпеки. І Україна готова до такої співпраці. Нашим основним пріоритетом сьогодні є підтримка курсу на глобальне ядерне роззброєння, активна участь у створенні загальноєвропейської системи безпеки і пошук шляхів для остаточної демілітаризації Європейського континенту.

Україна буде послідовною у підтримці ідеї створення без'ядерної зони в центрально-східноєвропейському регіоні. Для досягнення цієї мети наша держава відкрита для діалогу і співпраці зі всіма країнами-партнерами та міжнародними безпековими організаціями. Зокрема, Україна буде продовжувати взаємодію з НАТО, реалізовувати спільні проекти з країнами ОБСЄ, ОДКБ, іншими регіональними безпековими структурами. Україна була і залишиться контрибутором миру і стабільності в глобальному вимірі. Україна і надалі буде брати активну участь в миротворчій діяльності ООН.

З виступу Президента України —
Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України
Віктора Януковича у щорічному посланні до Верховної Ради України

«Костянтин Ольшанський»: 2850 миль мужності і професіоналізму

Екіпаж великого десантного корабля ВМС ЗС України з честю виконав гуманітарну місію з евакуації громадян України та інших держав з території Лівії, охопленої бойовими діями

Згідно з Указом Президента України Віктора Януковича № 329/2011 від 21 березня 2011 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 березня 2011 року «Про гуманітарну місію України у зв'язку з ситуацією у Великій Соціалістичній Народній Лівійській Арабській Джамагирії», Міністерству оборони України було поставлене завдання — підготувати для виконання гуманітарної місії великий десантний корабель «Костянтин Ольшанський».

11 квітня до Севастополя прибув великий десантний корабель Військово-Морських Сил ЗС України «Костянтин Ольшанський», який з честю виконав гуманітарну місію з евакуації громадян України та інших держав з території Лівії, охопленої бойовими діями. По трапу корабля на берег зійшли 85 українців та 28 громадян з інших країн.

На причалі морського вокзалу Севастопольського морського торгового порту корабель зустріли командувач Військово-Морських Сил Збройних Сил України адмірал Віктор Максимов, голова Севастопольської міської державної адміністрації Валерій Саратов, заступник голови Севастопольської міської ради Сергій Антоненков, представники духовенства, близькі та рідні військових моряків та евакуйованих.

По завершенні швартування корабля відбувся короткий мітинг, під час якого командувач вітчизняного флоту адмірал Віктор Максимов привітав екіпаж «Костянтина Ольшанського» з успішним виконанням важливого державного завдання і подякував військовим морякам за високий професіоналізм і мужність.

— Команда підготувати корабель до походу у район бойових дій для здійснення гуманітарної місії з евакуації українських громадян була отримана за три доби. Екіпаж виконав на «відмінно» завдання, яке Військово-Морські Сили України за часів свого існування раніше ніколи не виконували, — підкреслив адмірал Віктор Максимов.

Як зазначив голова Севастопольської міської державної адміністрації Валерій Саратов, професійні дії українських військових моряків під час виконання гуманітарної місії ще раз підтверджують, що вітчизняні Військово-Морські Сили є дійсно боєготовими.

Зі словами привітання до моряків та пасажирів корабля звернувся також почесний голова громадської організації «Ветерани Військово-Морських Сил України» віце-адмірал у відставці Микола Клітний.

За сталою флотською традицією екіпажу вручили смажене порося. А усім пасажирам «Костянтина Ольшанського» — почесні грамоти за тривале перебування у морі. Похід до берегів Північної Африки і назад в Україну тривав 20 днів.

У свою чергу, командир походу капітан 1-го рангу Роман Гладкий повідомив, що за час походу великий десантний корабель «Костянтин Ольшанський» подолав близько 2 850 миль. У міжнародному порту Тріполі (Лівія) на борт корабля було прийнято 193 пасажири, 85 з яких — громадяни України. Крім українців були евакуйовані громадяни з 18 країн світу, у тому числі 24 людини з країн СНД. Частина з них зійшла з корабля у порту Валлетта (Мальта), решта (16 громадян Білорусі, по 3 — Росії та Лівії, по 2 — Узбекистану та Молдови, по 1 — Болгарії та Іраку) висадились у порту Севастополя.

Фоторепортаж Олексія Храмова

Міністр оборони України Михайло ЄЖЕЛЬ:

«Весь боєзапас Збройних Сил України повинен зберігатися у закритих захищених спорудах!»

31 березня у Києві відбулося розширене засідання Колегії Міністерства оборони України

У засіданні взяли участь, начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник Григорій Педченко, керівний склад Міністерства оборони та Генерального штабу ЗС України, представники Адміністрації Президента України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Апарату Ради національної безпеки і оборони України, керівники структурних підрозділів Міністерства оборони та Генерального штабу ЗС України, командувачі видів та оперативних командувань Збройних Сил України.

На порядок денний засідання було винесено три питання: сучасний стан авіаційної техніки Збройних Сил України та перспективи її відновлення і розвитку; стан виконання Державної цільової програми утилізації звичайних видів боєприпасів, непридатних для подальшого використання і зберігання, на 2008–2017 роки та Державної цільової програми утилізації компонентів рідкого ракетного палива на 2010–2014 роки; стан виконавської дисципліни в Міністерстві оборони України і Збройних Силах України у першому кварталі 2011 року та заходи щодо посилення контролю за виконанням завдань, визначених Президентом України у сфері реформування центральних органів влади, та інших доручень і актів Президента України, Кабінету Міністрів України та Міністра оборони України.

Із сучасним станом авіаційної техніки Повітряних Сил ЗС України та перспективами її відновлення і розвитку учасників колегії ознайомив командувач цього виду Збройних Сил України генерал-лейтенант Сергій Онищенко.

Командувач Повітряних Сил відзначив, що у 2011 році на модернізацію і ремонт авіаційної техніки заплановано виділити 203 мільйона гривень, які будуть спрямовані на відновлення справності 9 бойових літаків, літака військово-транспортної авіації Іл-76МТ, 6 вертольотів і 16 навчально-бойових літаків. Загалом, на період до 2015 року передбачається провести модернізацію близько 40 бойових літаків і майже таку ж їх кількість відремонтувати.

За підсумками розгляду першого питання Міністр оборони України Михайло Єжель доручив налагодити більш тісну співпрацю щодо проведення модернізації і ремонту авіаційної техніки між органами військового управління та науково-дослідними установами, державними авіаційними підприємствами, зокрема, ДП «Антонов».

З ходом виконання державних цільових програм утилізації звичайних видів боєприпасів, непридатних для подальшого використання і зберігання, та компонентів рідкого ракетного палива учасників засідання ознайомив заступник Міністра оборони України Володимир Омельянчук.

— Завдання на цей рік — утилізувати 82,2 тисячі тонн. За перші три місяці 2011 року нам уже вдалося утилізувати понад 10 тисяч тонн боєприпасів, — зазначив заступник глави вітчизняного оборонного відомства.

Глава оборонного відомства позитивно оцінив роботу, що ведеться в Міністерстві оборони та Генеральному штабі ЗС України в напрямі дострокового завершення Державної цільової програми утилізації компонентів рідкого ракетного палива на 2010–2014 роки. Водночас Міністр оборони України Михайло Єжель звернув увагу на необхідність належного обладнання на арсеналах, базах і складах сховищ для зберігання боєприпасів.

Весь боєзапас Збройних Сил України повинен зберігатися у закритих захищених спорудах! — наголосив Михайло Єжель і поставив завдання — у найкоротші строки опрацювати перелік військових об'єктів, які мають капітальні, у тому числі арочні споруди для подальшого безпечного зберігання ракет і боєприпасів, максимально перемістити наявні на існуючих арсеналах, базах і складах ракети і боєприпаси з відкритих майданчиків зберігання до сховищ.

«ВІЙСЬКОВЕ МІСТЕЧКО — 300»:

Новий проект оборонного відомства України дає надію майже 48 тисячам безквартирних військових отримати достойне житло

24 березня у місті Гостомель Київської області відбулася урочиста церемонія закладки Пам'ятного знаку на місці будівництва житлових будинків для військовослужбовців Збройних Сил України.

В урочистостях взяли участь Міністр оборони України Михайло Єжель, керівництво оборонного відомства та Генерального штабу ЗС України, представники місцевої влади, військовослужбовці Гостомельського гарнізону та члени їх сімей.

— Президент України — Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Віктор Янукович доручив Уряду і Міністерству оборони України у найкоротші строки відпрацювати відповідні програми і зробити все можливе, щоби кожний військовослужбовець був забезпечений житлом. І сьогодні ми робимо перший крок, виконуючи доручення Глави держави, — підкреслив Михайло Єжель.

Міністр оборони України також повідомив, що Верховною Радою і Урядом України прийняті відповідні нормативно-правові акти, які надали право будувати житло для військовослужбовців на землях Міністерства оборони України.

— Головне, що для будівництва житла за програмою «Військове містечко — 300» не потрібні бюджетні кошти. Це — інвестиційний проект. У 300 нових мікрорайонах по всій території України будуть збудовані не лише житлові будинки, а й лікарні, магазини, школи та дитячі садочки. Ми це зробимо! — наголосив глава оборонного відомства.

Житло для наших військових зводитиметься за новітньою технологією. Вже за чотири місяці на цьому місці з'явиться чотириповерховий будинок. І якщо ми пообіцяли це зробити — повинні тримати своє слово перед військовослужбовцями, які сьогодні чекають квартир.

Під звуки військового оркестру Міністр оборони України Михайло Єжель разом з 10-річною донькою одного з військовослужбовців Гостомельського гарнізону урочисто відкрив Пам'ятний знак на місці будівництва житлових будинків.

Михайло Єжель детально ознайомився з технологією прискореного будівництва, розробленого компанією «ТПГ Альбатрос», поспілкувався з мешканцями Гостомельського гарнізону, дав вказівки та доручення відповідним керівникам структурних підрозділів Міністерства оборони щодо організації системної роботи на будівництві, а також поставив завдання — 1 серпня цього року здати перший будинок під заселення військовослужбовцям.

ВІЙСЬКО УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Головний редактор:
Володимир ГОРІШНЯК
redactorVU@yahoo.com

Відповідальний секретар:
Володимир КОСЕНКО

Начальник відділу оборонної політики та життєдіяльності військ:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Начальник відділу міжнародного військового співробітництва:
Руслан ТКАЧУК

Начальник відділу ілюстрацій, технічного оформлення та реклами:
Василь ПОТАПЧУК

Дизайн та верстка:
Андрій ПОГОРЄЛОВ

Літературні редактори:
Зоя ІЛЬЇНА
Лілія ВЛАСЮК

Обкладинка:
Сергій ПОПСУЄВИЧ

Засновник:
Міністерство оборони України

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81.
04050, Київ, Україна, а/с 72.
Телефони редакції:
(044) 483-08-39,
489-38-59, 454-42-02.

E-mail: viysko2003@ukr.net;
Електронна версія журналу:
www.vu.mil.gov.ua

© «Військо України», 2011

Підписано до друку: 12.04.2011 р.

Передплатний індекс: 74101
Передплату можна оформити в усіх поштових відділеннях зв'язку.

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 827 від 12.07.1994 р.
Рік заснування часопису —1994

Перший редактор: Вячеслав Болотнюк

Друк: ТОВ «Поліграф-Експрес»

Телефон з питань розміщення реклами: (044) 483-08-39

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи точку зору автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливо лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

У 25-й окремій повітряно-десантній бригаді 6-го армійського корпусу Сухопутних військ ЗС України, що дислокується на Дніпропетровщині, завершилися контрольні заняття з основних предметів бойового навчання.

Протягом тижня з особовим складом проводилися заняття зі стройової, спеціальної, вогневої, фізичної та гуманітарної підготовки.

На базі парашутно-десантного комплексу виконали контрольні вправи з повітрянодесантної підготовки, продемонструвавши навички дій парашутиста у вертольоті, після його відділення від борту та приземлення. До речі, відповідно до вимог, кожен парашутист зобов'язаний відпрацювати вправи на цих тренажерах принаймні один раз на тиждень за один-три дні до виконання стрибків.

Як зауважив начальник відділення бойової підготовки бригади майор Віктор Савченко, такі заняття дуже корисні для десантника під час перебування у повітрі й приземлення, зокрема, для укріплення м'язів гомілковостопного суглобу.

На полігоні гвардійці виконали вправи контрольних стрільб зі штатної зброї та нормативи з розбирання та збирання автоматів, заряджання та розряджання магазинів, підготовки зброї до бою тощо, після чого склали заліки з фізичної підготовки за нормативами, передбаченими для цього роду військ.

Екіпаж корабля управління «Славутич» в ході квітневої активації Чорноморської групи військово-морського співробітництва «Blackseafor» виконує завдання спільних дій багатонаціонального угруповання у Чорному морі поблизу берегів Туреччини.

В ході виконання навчально-бойових завдань військовослужбовці вдосконалюють свій вишкіл, здобувають професійні навички, вчаться майстерності оволодіння штатним озброєнням та військовою технікою.

У штабах органів військового управління, з'єднань та військових частин проводяться планові командно-штабні навчання із застосуванням сучасних форм та методик оперативної (бойової) підготовки. Пріоритети при цьому надаються навчанню особового складу всебічному аналізу обстановки, що склалася, глибокому прогнозуванню ситуацій, творчому пошуку креативних дій для прийняття рішень. Заохочується новаторство у створенні оригінальних бойових прийомів, винахідливість та воєнна кмітливість.

Ретельна підготовка командирів підрозділів, технічного персоналу, екіпажів та матеріально-технічної бази до запланованих робіт, їх сумлінне ставлення до визначених пріоритетних завдань 2011 року — Року технічної готовності озброєння та військової техніки — на сьогодні дозволило виконати близько 25% від запланованих робіт.

У зенітному ракетному полку Повітряного командування «Центр» Повітряних Сил Збройних Сил України на Харківщині завершилися дводенні тактико-спеціальні заняття

Паралельно один із окремо розташованих дивізіонів цієї частини провів власні тактичні навчання, під час яких відпрацював дії з прикриття важливих державних об'єктів і роботу технічної батареї в складних умовах обстановки.

Зенітники практично відпрацювали переведення частини у бойову готовність і перевірили порядок роботи ремонтно-відновлювальних підрозділів. Так, під час тактико-спеціальних занять було сформовано чотири ремонтно-відновлювальні бригади: по ремонту стартового та технічного обладнання, автоматичних систем управління та радіолокаційних систем, радіолокаторів підсвічування та наведення, а також відповідальну за працездатність засобів енергозабезпечення. Командир ремонтно-технічної роти капітан Артем Папуша силами підрозділу провів розгортання пунктів прийому автомобільної техніки.

Військовослужбовці, залучені до практичних занять, продемонстрували високий рівень підготовки та професіоналізм. Вони показали добрі результати та підтвердили, що полк цілком готовий до виконання покладених на нього завдань з прикриття повітряного простору.

Військовослужбовці 101-ї окремої бригади охорони Генерального штабу ЗС України завершили польовий вихід з бойовою стрільбою на Чернігівщині

Під час польового виходу особовий склад бригади практично відпрацював вправи стрільб з особистої зброї, зокрема з АК-74, АКСУ, СВД та гранатометів. Крім того, солдати метали гранату РГД-5 на влучність та водили бронетранспортер. На завершальному етапі польового виходу військовослужбовці 101-ї бригади охорони виконували 1-шу навчальну вправу стрільб з БТР-80 «стрільба з місця». В цій вправі солдати вражали цілі з 14,5-міліметрового крупнокаліберного кулемета Володимирова танкового (ККВТ) та 7,62-міліметрового кулемета Калашникова танкового.

У зенітній ракетній бригаді, що дислокується у Херсоні, відбулось тактичне навчання із зенітним ракетним дивізіоном та командним пунктом ракетного з'єднання

Темою навчань вартових неба стало ведення бойових дій щодо прикриття важливих державних об'єктів та угруповань військ. Протягом двох днів ракетники відпрацювали перевірку рівня готовності до виконання завдань у складних умовах, навички роботи командирів та штабів з управління підрозділами у бою, здійснення маневру тощо.

На усіх етапах навчань створювались штучні перешкоди для успішного виконання ракетниками поставленого завдання. Це були, наприклад, дії умовних терористичних груп, ввідні щодо впливу надзвичайних ситуацій, пов'язаних з природними катаклізмами.

У 91-му інженерному полку 6-го армійського корпусу, що дислокується на Сумщині, тактико-спеціальним заняттям завершилося бойове злагодження відділень

Військові інженери спецзагону разом з підрозділами МНС провели спільне тренування з евакуаційно-рятувальних робіт, проведення пошуку та рятування людей в місцях затоплень, руйнувань тощо.

Слід зазначити, що військовослужбовці військової частини неодноразово допомагали населенню у ліквідації наслідків стихійних лих.

Начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник Григорій ПЕДЧЕНКО:

«Професійна армія створюється в полі, під час навчань»

Під керівництвом начальника Генерального штабу — Головнокомандувача ЗС України генерал-полковника Григорія Педченка на Житомирщині відбулося методичне показове заняття з організації та проведення заходів бойової підготовки всіх родів військ Збройних Сил

До цього заходу залучалися командири армійських корпусів, бригад, полків усіх родів військ Збройних Сил, їх заступники з бойової підготовки, близько тисячі військовослужбовців частин і з'єднань 8-го армійського корпусу Сухопутних військ ЗС України, до 80 одиниць автомобільної та бронетанкової техніки, 10 самохідних артилерійських установок.

В ході занять учасники відпрацьовували на навчальних місцях завдання з методики підготовки та проведення двосторонніх тактичних занять з використанням системи MILES, водіння бойових машин та автомобілів, стрільб з бойової броньованої техніки та артилерійських систем тощо.

— Ми провели дуже відповідальний захід, направлений на подальше удосконалення системи організації та проведення занять бойової підготовки усіх родів військ Збройних Сил та визначення місця сержантського складу у проведенні заходів бойової підготовки, — зазначив начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України.

Генерал-полковник Григорій Педченко розповів, що він проаналізував стан справ, а саме: як втілюється в життя система бойової підготовки армії, як підготовлені командири, і зробив висновок, що існує ще досить багато проблем.

— Щоб їх вирішити, я зібрав командирів армійських корпусів, бригад, полків усіх видів Збройних Сил, їх заступників з бойової підготовки, які відповідають за цей напрямок діяльності, щоб провести з ними це методичне показове заняття. Учасники мають чітко зрозуміти, як готувати професіоналів, нову армію. Не буде бойової підготовки — ні про яку професійну армію не може йти мова, — наголосив начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України під час проведення показового заняття. Генерал-полковник Григорій Педченко підкреслив, що в процесі навчання особливої ваги набуває уміння командирів передати свої знання і досвід підлеглим.

— Професійна армія вимагає від мене, як Головнокомандувача Збройних Сил України, впевненості у тому, що є професіонали, які зможуть підготувати класних фахівців своєї справи. Командири бригад, полків, батальйонів, рот — це ті люди, які повинні підготувати справжніх солдатів і молодших командирів. Я маю бути впевнений, що в мене є сержанти, які навчатимуть солдатів. Тільки в такому разі можна говорити про створення професійної армії, — підкреслив генерал-полковник Григорій Педченко.

НОВИЙ КАЛИНІВ: ПОЛЬОТИ НАЯВУ І... ВНОЧІ

На базі 7-го Бреславльського окремого полку армійської авіації 13-го армійського корпусу Сухопутних військ ЗС України відбулися збори з підвищення класної кваліфікації льотного складу

...Зранку погода на військовому аеродромі геть зіпсувалася. Несподіваний рвучкий вітер затягнув небо сірими хмарами. Тож на командно-диспетчерському пункті з нетерпінням чекали на повернення вертольота-розвідника погоди. І ось, нарешті, розвідка дає «добро», і вертоліт, виблискуючи вогнями, вирулює на злітно-посадочну смугу. Зависнувши ненадовго у повітрі, він набирає висоту та, взявши курс, полинає у безкрайнє сіре небо.

Це лише один з епізодів буднів військових авіаторів у містечку Новий Калинів на Львівщині, де майже місяць тривали збори з підвищення класної кваліфікації льотного складу армійської авіації.

Так, упродовж трьох тижнів на Калинівському аеродромі було проведено шість льотних змін, під час яких екіпажі на вертольотах Мі-8МТ та Мі-24 удосконалювали льотні навички та виконували необхідні вимоги для присвоєння класної кваліфікації військового льотчика (штурмана) 2-го і 1-го класу. Також екіпажами гвинтокрилих машин було відпрацьовано польотні завдання щодо дій у простих та складних метеорологічних умовах, удень та вночі. Середній наліт на кожного льотчика склав понад три години, загальний — 82 години.

За словами начальника армійської авіації — начальника управління армійської авіації Командування Сухопутних військ Збройних Сил України полковника Валентина Пістрюги, місце проведення зборів було вибрано не випадково. Адже полк армійської авіації, яким командує полковник Юрій Вербельчук, — один з найстаріших та найуславленіших серед частин армійської авіації Сухопутних військ ЗС України. Сьогодні це єдиний полк в Україні, який має на озброєнні два вертольоти-гіганти Мі-26. На думку західних спеціалістів, нічого більш ефективного для боротьби з пожежами, ніж ці вертольоти, у світі просто не існує.

До того ж, у Новому Калинові постійно проходять підготовку вертолітники наших миротворчих контингентів.

* * *

Один з учасників збору — начальник армійської авіації — начальник відділу армійської авіації 6-го армійського корпусу, військовий льотчик першого класу полковник Андрій Когут, який неодноразово перебував на посаді командира 56-го окремого вертолітного загону Збройних Сил України у складі місії ООН в Ліберії, стверджує, що молоді льотчики могли б набувати льотний досвід у складі миротворчих підрозділів: протягом однієї ротації пілот може налітати від 100 до 150 годин. Це, погодьтесь, немало. Але, з іншого боку, виконання миротворчих завдань змушує робити перерву у професійній підготовці військового льотчика за відповідними льотними вправами згідно з курсом бойової підготовки. І він відстає у навчанні.

— У 80-ті роки минулого століття система підготовки молодого льотного складу була наступною, — розповідає офіцер. — Випускники училищ прибували в бойові частини і включались до складу ескадрильї, де служили найбільш досвідчені пілоти. Лейтенанти надзвичайно інтенсивно літали як з інструкторами, так і самостійно, тож за кілька років досягали рівня 2-го, а то й 1-го класу. Тепер про таке залишається хіба що мріяти.

За словами льотчика 3-го класу майора Павла Бардакова, упродовж першого тижня збору він виконав 12 польотів і до своїх 730 годин нальоту додав ще майже 6 годин. Він повернувся з Ліберії. За плечима офіцера вже не одна ми-

ротворча ротація в Африці і більше двох місяців вимушеної перерви. На його переконання, будь-які перерви у льотній практиці негативно позначаються на професійному рівні пілота. Тому подібні льотно-методичні збори авіаторам вкрай необхідні.

Слід зауважити, що відповідно до вимог Організації Об'єднаних Націй, наліт командира екіпажу миротворчого підрозділу має бути не меншим, ніж 1000 годин. Такого показника льотчик зможе досягнути не раніше, ніж за десяток років інтенсивної льотної роботи. На практиці ж виходить так, що через перерви в льотній підготовці цей процес розтягується не на одне десятиріччя, і льотчик, на підготовку якого свого часу витратили значні кошти, стає просто безперспективним за віком та медичними показниками.

Відомо, що в арміях провідних країн світу військовий льотчик щорічно повинен виконати наліт 180–200 годин. У нас же середньорічний наліт пілота (без урахування практики миротворчої компоненти) протягом останніх років становить 20–40 годин, що в 5–10 разів менше світових норм.

До речі, тільки для підтримання боєздатності льотчика 1-го класу потрібно 500 літрів авіаційного гасу. Але вже за місяць відсутності польотів для відновлення навичок пілотування йому знадобиться часу вдвічі більше.

— З певних причин льотна підготовка здійснюється таким чином, що основні зусилля командирів і начальників усіх рівнів зосереджені на підтриманні готовності до виконання поставлених завдань насамперед льотних екіпажів, які включені до складу Об'єднаних сил швидкого реагування. А льотні екіпажі ескадрилій, які не входять до зазначеної структури, не мають необхідного нальоту, — говорить начальник армійської авіації — начальник управління армійської авіації Командування Сухопутних військ Збройних Сил України полковник Валентин Пістрюга.

Але ж, за його словами, сьогодні є суттєві напрацювання і в питаннях підготовки льотного складу, зокрема молодих льотчиків. Нині застосовується більш ефективна форма підготовки льотного складу в рамках льотно-методичних зборів на визначеному аеродромі. В цьому році вдалося суттєво покращити показники нальоту молодих пілотів, які прибули на збори з різних авіаційних частин, а також підготувати льотчиків-інструкторів з різних видів льотної підготовки, спроможних діяти як у простих, так і в складних метеоумовах. Сподіваємося, що за відповідного рівня фінансування пілоти, які беруть участь у зборах, проходитимуть підготовку на основних типах вертольотів у своїх військових частинах. Адже інтенсивна підготовка пілотування вертольотів дозволяє опанувати всі типи цих машин, які перебувають на озброєнні у частинах армійської авіації армійських корпусів Сухопутних військ ЗС України.

Проведення льотних змін у новому навчальному році дозволило скасувати вимушену перерву в підготовці вертолітників та сприяло підвищенню рівня їх майстерності.

Знаковим є і те, що проведення льотних змін у новому навчальному році дозволило скасувати вимушену перерву в підготовці вертолітників та сприяло підвищенню рівня їх льотної майстерності.

Тож після складання теоретичних іспитів претендентам на підвищення класності були поставлені відповідні завдання і вони пройшли курс підготовки до виконання польотів.

— Тільки пілотування та виконання практичних завдань відповідно до курсу бойової підготовки авіаційних частин та підрозділів дасть нам змогу створити в полку групу висококласних льотчиків, — наголосив командир полку полковник Юрій Вербельчук.

Важко уявити Новий Калинів без вертолітників. Саме тут у полку все нагадує про них. Навіть пам'ятник героям війни, які загинули за Батьківщину, — це мармурова плита, увінчана червоною зіркою з написом: «Авіаційний полк дальньої дії. Слава бреславльцям!». Мешканці Нового Калинова говорять: «Життя у місті починалось з військових». Тільки додамо — «з військових вертолітників». Адже небо військового містечка важко уявити без гулу двигунів калинівських гвинтокрилів...

Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

ПРИЗОВ — 2011: ставка на якість

Починаючи з 2002 року, спостерігається неухильна тенденція до збільшення кількості призовників з вищою освітою

Згідно з Указом Президента України № 1009/2010 від 4 листопада 2010 року «Про строки проведення чергових призовів, чергові призови громадян України на строкову військову службу та звільнення в запас військовослужбовців у 2011 році» з квітня по травень триває призов громадян 1986–1993 років народження.

Цієї весни лави Збройних Сил України та інших військових формувань держави поповнять 26100 новобранців

За словами начальника відділу комплектування та призову — заступника начальника управління Головного управління особового складу Генерального штабу ЗС України полковника Геннадія Златнікова, безпосередньо до Збройних Сил України буде відправлено таку ж кількість молодого поповнення, як і восени 2010 року, — 20 тисяч осіб. З них до Сухопутних військ — 10 тисяч 380 осіб, Повітряних Сил — 4 тисячі 390 осіб, Військово-Морських Сил — 1 тисячу 300 осіб, частин центрального підпорядкування МО України та Генерального штабу — 3 тисячі 180 осіб. Резерв Генерального штабу ЗС України складе 750 осіб. У Внутрішніх військах МВС України служитимуть 5 тисяч 100 призовників, у Державній спеціальній службі транспорту — 1 тисяча юнаків.

— Основним завданням під час весняного призову для нас, як і раніше, є недопущення зниження якісної характеристики призовників, які направляються на комплектування військових частин, у порівнянні з попередніми призовами та підвищення особистої відповідальності військових комісарів щодо якісного укомплектування команд призовників, які відправляються зі збірних пунктів обласних військових комісаріатів, зокрема, щодо їх стану здоров'я, рівня освіти, морально-ділових якостей, — говорить полковник Геннадій Златніков.

Дійсно, особливості весняної призовної компанії 2011 року обґрунтовані плановими завданнями, вимогами керівництва держави та військового відомства щодо якісних характеристик молодого поповнення, яке вже через два місяці складе присягу на вірність українському народові та виконуватиме завдання щодо захисту суверенітету та незалежності України.

У порівнянні з минулими роками необхідна кількість солдатів строкової служби для Збройних Сил України сьогодні зменшена, і це має дати змогу військкоматам усіх рівнів ретельніше поставитись до відбору молодого поповнення.

— Професійний та психологічний відбір сьогодні здійснюється на дуже високому рівні. Ми перевіряємо призовників досить прискіпливо, щоб і моральний дух, і настрій на проходження служби був позитивний, — стверджує вій-

ський комісар Київського міського військового комісаріату полковник Володимир Кидонь.

Не секрет, що не всі юнаки позитивно сприймають строкову військову службу в армії. Але є й зворотний бік медалі: сьогодні ті, хто звільняється, з гордістю показують фотографії та грамоти своїм друзям, рідним. Кращих солдатів запрошують до Київського міського військового комісаріату на урочистості з нагоди відправки молодого поповнення та з вдячністю вручають листи-подяки за зразкове виконання обов'язків військової служби. У такий спосіб працівники військкомату впливають на настрій призовників.

— Любов до Батьківщини, усвідомлення виключності місії її захисту, національна гордість за державу, гідність майбутнього захисника України — головні риси патріота, який з повагою і відповідальністю ставитиметься і до служби, і до виконання завдань командирів, — наголошує полковник Кидонь. — Якщо буде інакше, то молода людина й військову службу сприйматиме як негатив, а з часом і сама може перетворитись на джерело негативу у військовому колективі.

Теперішні призовники мають сприймати службу в лавах Збройних Сил як можливість змужніти, стати більш відповідальними перед близькими, рідними, зрештою, й перед собою та суспільством. Для більшості тих, хто вже звільнився, саме служба стала поштовхом до подальшого розвитку себе як особистості.

Слід зазначити, що число призовників з вищою освітою, направлених у війська, збільшилось. Наприклад, якщо восени 2009 року їх кількість становила 3509 осіб, то восени 2010 року — вже 4487 чоловік. Натомість, призовників, направлених до війська з базовою загальною середньою освітою, навпаки, стало менше. Так, восени 2009 року їхня кількість становила 284 особи, а восени 2010 року — на 100 осіб менше. В цілому зазначені показники, починаючи з 2002 року, мають тенденцію до покращання.

Разом з тим, зросла і кількість призовників, які будуть направлені у війська без обмежень за станом здоров'я. Наприклад, у Києві з числа юнаків, які підлягають призову, близько 10 відсотків за висновками військово-лікарських комісій мають проблеми зі здоров'ям, а тому отримують відстрочку за станом здоров'я, або визнаються непридатними до військової служби в мирний час та обмежено придатними у воєнний час.

Полковник Володимир Кидонь: «У Києві з числа юнаків, які підлягають призову, близько 10 відсотків мають проблеми зі здоров'ям».

Загальними захворюваннями молодих людей до вісімнадцяти років є хвороби кишково-шлункового тракту, досить велика кількість юнаків зі сколіозом, великий процент молоді з погіршеним зором. Причини зрозумілі. До цього призводить малорухливий спосіб життя, незадовільне харчування, постійне використання комп'ютера. Фізична готовність такого юнака вже у вісімнадцять років практично зведена до мінімуму. І коли не звернути увагу на зазначену проблему вже зараз, у недалекому майбутньому вона має всі підстави стати загальнодержавною.

Для виправлення ситуації зі станом здоров'я молоді військовий комісар Київського міського військового комісаріату полковник Володимир Кидонь пропонує негайно повернути до навчальних закладів, від дитячого садка і до вишів, гуртки, спортивні секції, місця, де б молода людина розвивала власні здібності.

— На сьогоднішній день військово-патріотичне виховання молоді привертає велику увагу з боку керівників держави, — говорить він. — Нещодавно був виданий спільний наказ Міністра оборони України, Міністра освіти і науки, Молоді і спорту України та Голови ТСО України щодо проведення військово-патріотичної спортивної гри «Зірниця». Отже, є підстави сподіватися, що її вдале проведення допоможе у непростій державній справі — прищеплення українській молоді культури здорового способу життя.

Звісно, очікувати миттєвих результатів від подібних заходів було б наївним. Та важко не погодитись із думками полковника Володимира Кидоня, адже має сплинути ще чимало часу, поки виховання молоді стане чітко налагодженою загальнодержавною системою. Мабуть, саме тоді й не треба буде в армії змінювати людину, залишиться лише навчити призовника військовій справі...

Володимир КОСЕНКО

19 квітня — День Військової служби правопорядку

ПРИЗВАНІ ПІДТРИМАТИ ПОРЯДОК

За час свого існування Військова служба правопорядку у Збройних Силах України (ВСП) пройшла непростий шлях від формування та становлення, здобула заслужений авторитет серед військових до правоохоронних структур. Наразі це гармонійний, злагоджений і дієвий механізм дотримання законності та правопорядку у Збройних Силах України, спрямований на вирішення покладених завдань у загальній системі їх розвитку. Про сьогодення ВСП, її здобутки і плани на майбутнє йдеться у інтерв'ю, яке нашому часопису дав начальник Військової служби правопорядку у Збройних Силах України — начальник Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України генерал-майор Федір Макавчук.

— Федоре Федоровичу, Ви очолюєте Військову службу правопорядку з 2007 року. На Вашу думку, чи відповідає статус і призначення ВСП вимогам сьогодення?

— В цілому, так. Проте окремі позиції потребують доопрацювання. Так, наприклад, питання внесення змін до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та створення відповідних оперативних підрозділів Служби правопорядку потребує законодавчого врегулювання. Такий проект був розроблений в Головному управлінні Служби правопорядку і, з окремими зауваженнями, погоджений відповідними органами. Наразі нами вживаються заходи щодо усунення існуючих розбіжностей.

— Чи оптимізована організаційно-штатна структура Військової служби правопорядку відповідно до завдань та функцій Збройних Сил України?

— Враховуючи досвід діяльності Військової служби правопорядку у Збройних Силах України протягом останніх років та те, що її чисельність останнім часом була скорочена майже на 40%, у 2010 році були скориговані завдання та функції ВСП, у відповідності до яких проведено оптимізацію організаційно-штатних структур, її органів управління і підрозділів та приведено їх до вимог нормативних документів. При цьому були враховані і нові завдання, покладені на ВСП, а саме: виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень, проведення обліку та реєстрація військових транспортних засобів. До штатів було введено підрозділи по боротьбі з корупцією, з обліку та реєстрації транспортних засобів. Частина органів управління ВСП була реорганізована, враховуючи всі вимоги нормативних документів. На моє переконання, існуюча організаційно-штатна структура органів управління і підрозділів ВСП дозволяє виконувати покладені на неї завдання у повному обсязі. З метою запровадження системи єдиного обліку злочинів і осіб, які їх учинили, спільним наказом Мініс-

ВСП: служба формувалася так...

Свого часу стан правопорядку у Збройних Силах України на етапі їх реформування та розвитку обумовив необхідність створення такої структури, яка була б спроможною ефективно впливати на покращення профілактичної роботи, правопорядку і військової дисципліни у військах (силах). Тому з кінця 2001 року група офіцерів на чолі з генерал-майором Юрієм Шаповалом розпочала роботу по створенню правоохоронного формування у складі Збройних Сил України. Ними було підготовлено ряд пропозицій щодо формування нової структури, обґрунтовані та визначені її основні завдання, правова основа, принципи діяльності, структура і чисельність. Керівництво Міністерства оборони України підтримало ідею створення Служби правопорядку та сприяло підготовці відповідних законодавчих актів. І хоча спочатку планувалося, що Служба правопорядку буде сформована до 2005 року, цей час було суттєво скорочено, і вже у жовтні 2003 року її фахівці приступили до виконання обов'язків за призначенням.

Першим начальником Військової служби правопорядку (ВСП) у Збройних Силах України – начальником Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України був призначений генерал-майор Юрій Шаповал, який стояв біля витоків її створення, а гаслом для військовослужбовців цієї правоохоронної структури Міністерства оборони України стали слова «право і порядок».

тра оборони України, Генерального прокурора України, керівників інших центральних органів виконавчої влади України у травні 2010 року було затверджено Інструкцію про єдиний облік злочинів.

— Контроль за діяльністю ВСП здійснюється Міністром оборони України через начальника Генерального штабу Збройних Сил України. Наскільки Служба правопорядку незалежна у проведенні дізнань?

— Відповідно до Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» забороняється покладати на Службу завдання, не передбачені цим документом. Ніякі виняткові обставини або накази чи розпорядження посадових осіб не можуть бути підставою для противоправних дій з боку військовослужбовців Служби правопорядку. З цією метою нагляд за дотриманням законності у діяльності ВСП здійснюється органами прокуратури України. Військовослужбовці нашої Служби у межах своїх повноважень, наданих цим Законом та іншими законами, самостійно приймають рішення, крім випадків, передбачених Законом, і несуть за свої дії відповідальність у встановленому законом порядку.

— Які напрями в діяльності Військової служби правопорядку у 2011 році Ви визначили б як пріоритетні?

— Протягом поточного року з урахуванням зменшення чисельності та дислокації органів військового управління і військових частин Збройних Сил України планується продовжувати процес оптимізації організаційно-штатної структури органів управління і підрозділів ВСП. Нами сплановано проведення оптимізації підрозділів по боротьбі з корупцією. Також відбуватиметься уточнення місць дислокації частини органів управління ВСП в залежності від розміщення органів військового управління та військових частин Збройних Сил України.

Крім того, у разі прийняття у 2011 році відповідних змін до законодавства України по наданню Службі правопорядку повноважень щодо проведення досудового слідства, будуть створені підрозділи, які матимуть право ведення слідчих дій. При наданні ВСП окремих повноважень щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності також передбачається створення відповідних підрозділів з метою запобігання та попередження злочинів проти встановленого порядку проходження військової служби, проведення попереджувальних дій, спрямованих на припинення злочинів тощо.

Окремо хочу наголосити на тому, що сьогодні в роботі командирів (начальників) структурних підрозділів Служби правопорядку основна увага приділяється посиленню персональної відповідальності сержантів (старшин) за виховання підлеглого особового складу та підвищенню визначальної ролі сержантських Рад у підтриманні військової дисципліни в підпорядкованих підрозділах.

— У ВСП створена дієва система розшуку осіб, які самовільно залишили військові частини. Але певні труднощі в роботі ВСП спричиняються діями самих командирів, які інколи вдаються до приховування таких фактів...

— Дійсно, у ВСП така система є досить дієвою та ефективною. Хочу звернути вашу увагу, що на час створення ВСП у розшуку перебувало близько 300 військовослужбовців, тоді як сьогодні цей показник становить 57 осіб. При цьому з 2279 військовослужбовців, які самовільно залишили військові частини за роки існування ВСП, було розшукано 2263 особи. Але дійсно, певні труднощі в роботі ВСП спричиняються діями самих командирів військових частин, які інколи ігнорують вимоги Статутів Збройних Сил України та інших керівних документів стосовно повідомлення відповідних органів управління Служби правопорядку про факти самовільного залишення військовослужбовцями військової частини або місця служби. На жаль, такі випадки мають місце. Для запобігання неправомірних дій чи бездіяльності командирів офіцерами ВСП проводиться роз'яснювальна робота про порядок дій службових осіб у разі отримання повідомлень про такі факти. У випадку встановлення покриття командирами правопорушень начальниками відповідних органів управління ВСП вноситься подання щодо усунення порушень закону, причин і умов, що їм сприяють, а винні особи притягуються до відповідальності.

— Один з напрямів діяльності ВСП — участь у протидії диверсійним проявам та терористичним актам на військових об'єктах, а в разі введення в Україні режиму надзвичайного або воєнного стану — участь у боротьбі з ворожими диверсійно-розвідувальними

Протягом 2010 року відбулося 39 командно–штабних та тактико–спеціальних навчань з антитерористичної тематики на військових об'єктах Збройних Сил України.

Для військовослужбовців ВСП такі слова як «Честь. Відповідальність. Професіоналізм» стали не просто гаслом, а безумовною вимогою життя.

групами на території України. Наскільки підрозділи ВСП готові до цього?

— Названий вами напрям діяльності відноситься до одного з основних завдань Служби правопорядку, і підготовка відповідних підрозділів здійснюється у ході повсякденної діяльності, оперативного та бойового навчання, шляхом проведення командно-штабних і тактико-спеціальних навчань, практичних занять і тренувань. Наприклад, протягом 2010 року, згідно плану Антитерористичного центру при Службі безпеки України, ми брали участь у проведенні 39 командно-штабних (тактико-спеціальних) навчань з антитерористичної тематики на військових об'єктах Збройних Сил України та комплексу антитерористичних заходів під умовним найменуванням «Легіон»; забезпечили проведення 4 тренувань оперативної групи з реагування на надзвичайні (кризові) ситуації з протидії терористичним актам і диверсіям на важливих державних і військових об'єктах та координації участі Збройних Сил України у антитерористичних операціях.

Виходячи з викликів і загроз сучасного світу, з метою підтримання правопорядку, попередження злочинів і диверсій у військових частинах у 2006 році розпочав свою діяльність Центр спеціального призначення (протидії диверсіям та терористичним актам) Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

— Наразі неабиякий інтерес у журналістів викликає підрозділ по боротьбі з проявами корупції. Чим, власне, викликане його створення у складі ВСП?

— Необхідно зазначити, що корупція підриває авторитет будь-якого державного апарату, дискредитує його діяльність, руйнує основні принципи, на які спирається демократична держава. Вирішення цієї проблеми в нашій державі є справою надзвичайно актуальною. Відтак боротьба з корупцією відноситься до пріоритетних завдань всіх правоохоронних органів. На жаль, у військових колективах присутні окремі факти корупції, протидію яким керівництво Міністерства оборони України вважає спільним завданням командирів усіх рівнів.

З метою реалізації нової антикорупційної політики держави у військовій сфері, посилення заходів по боротьбі з корупцією Міністром оборони України у березні 2010 року було прийнято рішення про створення у складі органів управління Військової служби правопорядку підрозділів по боротьбі з корупцією, комплектування яких розпочалося з липня минулого року. Одним з їх основних завдань є проведення заходів щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень. На даний час діяльність підрозділів ВСП по боротьбі з корупцією, в першу чергу, спрямована на створення від-

повідної нормативно-правової бази, проведення організаційно-правових та профілактичних заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням, здійснення збору та аналізу інформації про вчинені корупційні правопорушення, організацію їх обліку та вживання заходів впливу на осіб, які їх вчинили.

— За наявності штатних підрозділів дізнання проведення цієї роботи командирами військових частин навряд чи є виправданим...

— На мою думку, ефективній роботі виявлення та розслідування злочинів у Збройних Силах України заважає велика кількість уповноважених на це органів дізнання, до яких належать органи дізнання Служби правопорядку та наділені цими ж правами командири (начальники) військових частин (установ) Збройних Сил України, які не володіють належним рівнем правових знань та не в змозі ефективно використовувати свої права як орган дізнання. Аналіз результатів їх процесуальної діяльності свідчить про низький рівень правової підготовки для виконання обов'язків органу дізнання в порівнянні з цими органами Служби правопорядку.

У березні минулого року було прийнято рішення про створення у складі органів Військової служби правопорядку підрозділів по боротьбі з корупцією.

Крім того, наявність великої кількості передбачених чинним кримінально-процесуальним законодавством України органів дізнання у Збройних Силах України (Служба правопорядку, органи військової прокуратури, командири військових частин,) призводить до одночасного проведення ними перевірок за одними і тими ж фактами скоєних правопорушень, порушення кримінальних справ та проведення слідчих дій. Тому я вважаю, що питання зняття з командирів військових частин Збройних Сил України непритаманної їм функції органів дізнання потребує негайного законодавчого врегулювання.

— Чи відповідає потребам ВСП існуюча матеріально-технічна база?

— Сьогодення ставить нові вимоги щодо укомплектованості та технічного оснащення підрозділів дізнання, впровадження сучасних науково-технічних засобів та інформаційних технологій в практику боротьби зі злочинністю, що сприяло б більш ефективному виявленню та розслідуванню злочинів. В першу чергу, це стосується введення в підрозділах дізнання окремих посад фахівців, які володіють методами виявлення матеріальних слідів злочину, а саме — експертів-криміналістів, а також забезпечення їх у повному обсязі спеціальними комплектами техніко-криміналістичних засобів та криміналістичною технікою.

— Хотілося б знати, в якому режимі функціонує дисциплінарний батальйон ВСП?

— Його завдання спрямовані на виправлення та ресоціалізацію засуджених військовослужбовців строкової служби, запобігання вчиненню ними нових злочинів, їх виховання у дусі свідомого ставлення до військової служби, додержання Конституції та законів України.

Відбування покарання у дисциплінарному батальйоні дає можливість засудженим військовослужбовцям після відбування покарання продовжити військову службу, а після звільнення стати повноцінними членами суспільства. Починаючи з 1991 року, тут відбули покарання понад 11000 військовослужбовців і майже до 5000 із них було застосовано умовно-дострокове звільнення. Щодо умов утримання засуджених, то вони відповідають європейським нормам.

— Прокоментуйте, будь ласка, яким чином відбувається процес реформування ВСП у Військову поліцію.

— У квітні 2008 року Указом Президента України було затверджено Концепцію реформування кримінальної юстиції України. На її виконання проводиться робота по створенню правового підґрунтя для подальшого перетворення Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у Військову поліцію, на яку буде покладено завдання з попередження, виявлення, розкриття злочинів, а також досудове розслідування справ про злочини проти встановленого порядку несення військової служби.

Реформуванням Військової служби правопорядку у Військову поліцію передбачено надання останній додаткових функцій — статусу спеціального правоохоронного органу; повноважень здійснювати оперативно-розшукову діяльність, досудове слідство; виявлення, розслідування та припинення корупційних правопорушень. У ході реформування також передбачається наділення Військової служби правопорядку повноваженнями по забезпеченню правопорядку і законності серед державних службовців і працівників підприємств, установ, організацій Міністерства оборони України та інших військових формувань. Щоправда, зазначені заходи потребують внесення відповідних змін до Кримінально-процесуального кодексу України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та розробки проекту Закону України «Про Військову поліцію».

Бесіду вела Людмила ШПИТЯК

ВІЙСЬКОВА ПОЛІЦІЯ: КЛАСИКА ЖАНРУ

Іноземний досвід формування військових служб правопорядку

Перші формування військової поліції з'явилися ще в XVI столітті в Англії. Двома сторіччями пізніше спеціальні підрозділи, покликані забезпечувати порядок у збройних силах, з'явилися й в армії північноамериканських колоній Великої Британії, що повстали проти панування метрополії. Американський «Довідник для офіцерів Армії» підкреслює той факт, що головнокомандуючий Континентальною армією, майбутній перший президент США генерал-майор Джордж Вашингтон в 1778 році підписав наказ, відповідно до якого підрозділам військової поліції в якості основного ставилося завдання по «затримці дезертирів, мародерів, п'яниць і бурлак». З цього часу й веде свій відлік історія військової поліції США.

У середині XIX ст. військова поліція в США була скасована, а її функції передані командуванню військових частин. Але вже в ході Першої світової війни знову виникла необхідність у постійній присутності спеціальних поліцейських формувань у складі збройних сил. З цього часу й аж до закінчення Другої світової війни військова поліція США, поступово розвиваючись і відповідним чином трансформуючись, набула статусу, який мало чим відрізняється від сучасного.

У наш час військова поліція армії США організаційно представлена в основному окремими бригадами в складі армійських корпусів й окремими ротами в складі дивізій. Основною бойовою одиницею військової поліції Армії США є рота. При цьому організаційна структура рот військової поліції не однакова й залежить від типу дивізії («важка» або «легка»), у яку дана рота входить (якщо мова йде про роти військової поліції дивізій), а також від специфіки й обсягу завдань, виконання яких покладається на роту.

Крім того, існує також й армійська цивільна поліція, компетенція якої поширюється на цивільний персонал сухопутних військ США.

Цікаво відзначити, що до компетенції військової поліції армії Сполучених Штатів не входить ані розслідування тяжких карних злочинів, ані утримання виправних установ сухопутних військ (дисциплінарних батальйонів і в'язниць). Перше відноситься до компетенції Командування кримінальних розслідувань армії США, а друге — до компетенції Виправного командування армії.

В американській військовій пресі відзначається тенденція постійного збільшення обсягу завдань військової поліції. Це викликано не стільки різким ускладненням однієї з її основних функцій — контроль і регулювання руху похідних колон, скільки посиленням акцентів на мобільність у прийнятих оперативно-тактичних концепціях, якими керуються сухопутні війська США в повсякденній бойовій підготовці.

Роль військової поліції в цілому зводиться до «підтримки порядку там, де він існує, установленню там, де його немає, і відновленню там, де ним знехтували».

Крім необхідності виділення численних команд для регулювання руху, американськими статутами передбачаються й такі завдання військової поліції, як контроль за переміщенням біженців, виявлення й затримка дезертирів, інтернування цивільних осіб, допит, утримання й евакуація військовополонених, для чого є й відповідні нормативи. Так, виходячи з досвіду Другої світової війни, коли, наприклад, у ході наступальної операції одне з'єднання американської армії щодня захоплювало у полон в середньому по 90 військовослужбовців супротивника, роті військової поліції ставиться в обов'язок забезпечення утримання й охорони концентраційного табору на 2000 військовополонених, а взводу — на 500.

Досить важливе завдання військовослужбовців військової поліції — ведення розвідки районів розташування військ й охорона тилового району. Вважається, що якщо для боротьби з великими силами повітряних десантів супротивника старші командири будуть виділяти спеціально підготовлені підрозділи й частини, то виявлення невеликих груп диверсантів і військової розвідки, а також їхня ліквідація покладені на військову поліцію дивізії й армійського корпусу. Крім цього, прямий обов'язок військових поліцейських підрозділів — забезпечення охорони й оборони основних і передового командних пунктів дивізій і корпусів.

У мирний час, як вказується в рекламному проспекті, що закликає американську молодь вступати в ряди військової поліції, роль останньої в цілому зводиться до «підтримки порядку там, де він існує,

У більшості країн світу успішно функціонує інститут військової поліції. Як правило, це окремі підрозділи або навіть роди військ, на які покладено завдання підтримання правопорядку та військової дисципліни. В різних країнах військових правоохоронців та їх підрозділи називають по-різному: у США, Великій Британії, Нідерландах, Ізраїлі, Туреччині, Словаччині та багатьох інших — військова поліція, в Італії — карабінери, у Франції — жандармерія, в Китаї — народна озброєна міліція, в Німеччині — фельд'єгері, в Польщі — військова жандармерія. При цьому, незважаючи на назву та певну різницю в покладених на них завданнях, загальна мета діяльності цих підрозділів така ж, як і у Служби правопорядку.

Законом України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» передбачено, що гранична чисельність ВСП не може перевищувати 1,5% загальної чисельності Збройних Сил України. Це співвідношення у порівнянні з іншими державами значно менше. Так, наприклад, у Німеччині таке співвідношення становить 1,85%, у Великій Британії — 2%, у Сполучених Штатах Америки — 3–4%, у Франції — 10%. У Польщі, на момент формування у 1991 році, військова жандармерія нараховувала близько 1500 осіб. Незважаючи на скорочення Війська Польського (з 300 тис. чоловік у 1991 році до орієнтовної чисельності у 200 тис. чоловік сьогодні), чисельність військової жандармерії збільшується. У 2000 році вона складала 2,5 тис. чоловік, у 2006 — близько 4,5 тис. чоловік.

В галузі створення та застосування підрозділів військової поліції збройні сили країн Альянсу мають найбільший досвід у світі. Що важливо: зазначений досвід був набутий не тільки в повсякденній діяльності, але й під час участі в миротворчих та інших операціях в різноманітних «гарячих точках світу». В програму підготовки ряду підрозділів ВСП включено вивчення іноземної мови, що також є одним з кроків досягнення взаємосумісності з аналогічними підрозділами країн Альянсу.

До компетенції військової поліції армії Сполучених Штатів Америки не входить утримання виправних установ на кшталт дисциплінарних батальйонів.

установленню там, де його немає, і відновленню там, де ним знехтували». Девізом її є слова «допомагає, захищає, обороняє».

У статутах американської армії відзначається, що під «наведенням порядку мається на увазі не стільки підтримка дисципліни в гарнізонах і на базах» (на кораблях флоту США спеціальних поліцейських підрозділів нема, однак на всіх великих суднах американських ВМС є групи морської піхоти (5–20 чоловік), в обов'язок яких входить підтримка порядку на борту, у тому числі й несення вартової служби), скільки «ліквідація або надання сприяння в ліквідації заворушень серед цивільного населення», у тому числі й у країнах дислокації американських військ. Звідси й вимога до особового складу військової поліції — налагодження тісних контактів з органами державного й місцевого керівництва, а також підтримка правопорядку в країні перебування.

Запобігання злочинам у військах і наведення порядку — одне з найскладніших завдань, покладених на військову поліцію, хоча вона й не фігурує в числі перших за пріоритетністю. Вважається, що функція «контролю за дотриманням законності» у ході інтенсивних боїв «буде практично зведена нанівець і лише серйозні провини військовослужбовців стануть предметом судового розгляду». Однак у мирних умовах значну частину часу роботи військової поліції доводиться витрачати саме на розслідування різного роду правопорушень з боку військовослужбовців. У першу чергу, це стосується тих правопорушень і злочинів, які ведуть до виходу з ладу зброї й військової техніки, до морального й матеріального збитку, негативно впливають на боєздатність підрозділів у цілому.

Дані проблеми, а також випадки дискримінації жінок, конфлікти на расовому й релігійному ґрунті, які продовжують мати місце, змушують військове керівництво США звертати серйозну увагу на профілактику правопорушень. У цьому питанні певні надії покладаються й на військову поліцію. Так, офіцерам даного роду військ пропонується надавати безпосередню допомогу командирам у налагодженні виховного процесу в частинах і підрозділах, роз'ясняти правові аспекти, акти й статутні норми особовому складу. У випадку здійснення злочинів у військах для їхнього розслідування в підрозділах військової поліції є штатні слідчі, що виконують свої функції під безпосереднім контролем з боку офіцерів-керівників. Значну допомогу в проведенні слідства надає розгалужена мережа інформаторів.

Як і будь-який інший рід військ і служб, американську військову поліцію не обійшов стороною науково-технічний прогрес. Постійно вдосконалюється її технічне оснащення. Так, особовий склад озброєний найсучаснішою легкою автоматичною зброєю.

Як видно з наведеного переліку й короткої характеристики завдань військової поліції, служба в її рядах не проста («робочий день» нерідко перевищує 12 год. і вимагає ґрунтовної підготовки, як фізичної, так і спеціальної). Комплектується особовий склад головним чином військовослужбовцями регулярних збройних сил, які перебувають у запасі, шляхом ретельного відбору й здачі конкурсних іспитів.

Особливі вимоги ставляться до офіцерського складу. Для його підготовки в США створена спеціальна школа військової поліції (Форт-Макклелан, штат Алабама), де слухачі вивчають тактику дій підрозділів, принципи керівництва й основи керування військами, спеціальні предмети, юриспруденцію та інше. Ця школа, як відзначають американські фахівці, готує висококваліфікованих командирів, перед якими відкриваються перспективи подальшого службового росту за умови «постійного вдосконалення навичок, поглибленої спеціалізації й перепідготовки на відповідних курсах».

Причому курсам удосконалення офіцерів поліції, організованим при школі у Форт-Макклелан, командування сухопутних військ США приділяє неослабну увагу, оскільки їхнім випускникам у недалекому майбутньому доведеться стати основою керівних кадрів американської військової поліції. На ці курси приймаються також офіцери військової поліції й відповідних служб армій союзних США держав, яким передається багатий досвід цього роду військ.

Для сержантського й рядового складу військової поліції армії Сполучених Штатів також створена широко розгалужена система вдосконалення професійних знань і навичок. Наприклад, при тій же школі у Форт-Макклелан організовані курси перепідготовки водіїв-операторів спеціальних поліцейських автомобілів високої прохідності HMMWV.

Як один з методів, що стимулюють службове завзяття серед військовослужбовців військової поліції, американське командування всіляко заохочує прагнення молодшої командної ланки до символічного вступу в сержантський «Клуб моральності», членом якого може бути «тільки той молодший командир, що характеризується як професіонал своєї справи й постійно піклується про підлеглих».

Сергій ГОНЧАРОВ

ПІОНЕРУ ВІЙСЬКОВОЇ АВІАЦІЇ - 100 РОКІВ!

Державне підприємство Міністерства оборони України «Одеське авіаційно-ремонтне підприємство «ОДЕСАВІАРЕМСЕРВІС»

ВІД «АНАТРИ» ДО «ОДЕСАВІАРЕМСЕРВІСУ» СТЕЛИТЬСЯ ВІКОВИЙ ШЛЯХ ОДЕСЬКОГО АВІАЗАВОДУ

100 років тому, на зорі розвитку світової та вітчизняної авіації саме на одеській землі була успішно втілена в життя вікова мрія людини про створення літальних апаратів важче за повітря. Тут вперше у Росії їх почали випускати серійно. В Одесі був заснований перший на території Російської імперії Аероклуб.

А незабаром, завдяки цілеспрямованій і наполегливій діяльності талановитого підприємця Артура Антоновича Анатра на базі ремонтних майстерень морського батальйону в районі Стрілецького майдану був побудований перший у Росії аероплан типу «Фарман» і відкрита перша школа пілотів. Аеродром біля неї став називатися Шкільним.

27 квітня 1911 року в небо Одеси піднявся перший літак, побудований у місцевих авіамайстернях і пілотований льотчиком Миколою Костіним.

Цей день і став історичною датою утворення Одеського авіаремонтного (а спочатку – авіабудівельного) заводу.

У джерел створення і становлення підприємства стояли такі легендарні люди свого часу, як Михайло Єфімов, Сергій Уточкін, Василь Хіоні, Олександр Бербеко.

Особливо бурхливий розвиток завод пережив у роки Першої світової війни: у 1917-му, наприклад, підприємство випускало до 100 літаків на місяць, ставши самим великим авіабудівельним виробником у Росії. Саме в цей період на підставі власних конструкторських розробок випускалися аероплани «Анатра-Д», «Анатра-ВІ», «Анатра-Анасаль», «Анатра-Клер» та інші.

У різні роки з авіабудівельним і авіаремонтним заводом на Шкільному аеродромі Одеси співробітничали починаючий авіамоделіст, у майбутньому – Генеральний конструктор космічних кораблів С.П. Корольов, визначний льотчик К.К.Арцеулов, відомий авіаконструктор О.В.Шіуков, чудовий військовий льотчик, засновник вищого пілотажу П.М.Нестеров, льотчик-космонавт СРСР, Двічі Герой Радянського Союзу В.А.Шаталов.

Неодноразово Одеський авіаремонтний разом із країною переживав важкі часи: революція і громадянська війна практично привели підприємство до загибелі, до початку 20-х років воно було призупинено цілком. Але через кілька років подібно «Птаху-Феніксу» завод знову ожив: у 1923 році у цехах авіаконструкторських майстерень № 7 (таку назву тоді мало підприємство) було зібрано кілька літаків оригінальної конструкції «Коньок - Горбунок» (авіаконструктор – В.М. Хіоні).

Важким іспитом для Одеського авіаремонтного стала Велика Вітчизняна війна. Отримавши найменування «256 стаціонарні авіаремонтні майстерні», завод ремонтував літаки У-2, Р-5, І-5, І-15, І-16, І-153. Одразу за військами підприємство передислоковується з Одеси в Сталіно (Донецьк), далі в Армавір, потім – на Волгу, в Камишене, і знову – на Україну – Ворошиловград (Луганськ), а далі – на Північний Кавказ, у місто Беслан. Потім – у Закавказзя, під місто Баку, знову на Кубань, в Армавір. І, нарешті, у червні 1944 року авіамайстерні повертаються в рідну Одесу.

Роки прифронтового життя, позбавлень, втрат, роботи в нестерпних умовах, часом – під відкритим небом, під бомбуваннями, у холод, на напівголодній пайці...

Пережили, перебороли і ці труднощі. Практично з нуля відновили зруйноване в Одесі підприємство. Почали ремонтувати авіаційну техніку. Воістину революційною подією для заводчан було освоєння ремонту реактивних літаків – МіГ-15, МіГ-17. Першим в країні Одеський авіаремонтний розпочав капітальний ремонт МіГ-19 і двигунів до них.

У 1967 році одним з перших одесити почали ремонтувати літаки нового покоління МіГ-21 і двигуни до них.

З кожним роком завод ріс, розширювався, будувалися нові цехи. Росли і його виробничі можливості, удосконалювалася технологія авіаремонту. Наприкінці 80-х підприємство освоїло капітальний ремонт літаків третього покоління – МіГ-27.

Нелегко довелося колективу в перехідний період становлення Незалежної української держави. Але й у складних економічних умовах початку 90-х років Одеський авіаремонтний завод зміг не тільки зберегти, але і зміцнити свій виробничо-економічний потенціал. У цей період на підприємстві був освоєний ремонт учбово-тренувального реактивного літака Л-39, авіадвигунів АІ-25ТЛ, 95Ш, коробки літакових агрегатів КСА-2(3) для авіа- машин МіГ-29 і багато іншої авіаційної техніки.

Політ скрізь роки продовжується. Сьогодні Державне підприємство Міністерства оборони України Одеське авіаційно-ремонтне підприємство «Одесавіаремсервіс» – на підйомі. У нього найбагатша історія й упевнена, чудова перспектива. Пройде не так багато часу, і найстаріше підприємство в авіаційній галузі поверне собі втрачене колись ім'я – авіабудівельне, підстава тому – прекрасний колектив нашого заводу.

Отже, як прийнято в авіації побажаємо усім щасливого польоту!

Михайло Єфімов

З повагою
Директор ДП МО України
«Одеське авіаційно-ремонтне
підприємство «Одесавіаремсервіс» *В.В.ЮХАЧОВ*

Артур Анатра

65121, УКРАЇНА, м. Одеса, пр-кт Маршала Жукова, 32А
тел/факс: +380(48) 765-71-53, +380(48) 719-89-85
E-mail: zez@avirs.ua

Григол КАТАМАДЗЕ. Народився 12 серпня 1961 р. у м. Кутаїсі, Грузія.

Закінчив факультет міжнародного права і міжнародних відносин Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Кандидат юридичних наук. Має численні наукові праці.

Проходив службу у лавах збройних сил.

Був заступником Міністра оборони Грузії. Згодом — заступник Міністра закордонних справ Грузії. Працював директором АТ «Банк Грузії» з питань міжнародного розвитку.

Зараз втретє — Надзвичайний та Повноважний Посол Грузії в Україні.

Нагороджений Орденом «За заслуги» III, II ступеня (2006, 2007 р.), Орденом Ярослава Мудрого (2007 р.), Орденом Честі (Грузія, 2009).

Одружений, має двох дітей та двох онуків.

Надзвичайний і Повноважний Посол Грузії в Україні Григол КАТАМАДЗЕ:

«Величезний інтелектуальний потенціал дає змогу активніше співпрацювати у військовій галузі, аби укріпити міць та обороноздатність наших країн»

30 квітня Збройним Силам Грузії виповнюється 20 років. Напередодні цієї визначної події в історії країни ексклюзивне інтерв'ю нашому часопису дав Надзвичайний і Повноважний Посол Грузії в Україні Григол Катамадзе. Напевно, сьогодні мало кому відомо, що саме він був першим дипломатом, який на початку 90-х почав налагоджувати перші контакти між військовими наших країн і саме у 1994 році було зроблено перші кроки у побудові конструктивних і рівноправних взаємин між обома незалежними державами.

— Відомо, що військова співпраця між нашими державами триває багато років. Як продовжуються офіційні контакти в цій царині на найвищому рівні сьогодні?

— Я зростав у родині військового, дідусь був військовослужбовцем. Це обумовило мою щиру зацікавленість та активність у налагодженні військової співпраці між нашими країнами. У 1993 році була підписана унікальна міждержавна угода «Про дружбу, співробітництво і взаємну допомогу», а у 1996 році — перший міжурядовий договір про військово-технічне співробітництво. Відтоді співпраця між нашими країнами практично не припинялася. Наші держави взаємно доповнюють і збагачують одна одну.

Слід зазначити, що Грузія має величезний інтелектуальний потенціал у військовій сфері. Наприклад, ще за часів Радянського Союзу у нас працював цілий інститут, який створював «начиння» для атомних підводних човнів. 60 років тому в Грузії був створений один з найбільших на території СРСР і до сих пір діючий авіаційний завод з випуску штурмових літаків Су-25. До речі, декілька років тому ці літаки було модернізовано за спільною програмою Грузія — НАТО.

Я навів лише декілька прикладів, але переконаний, що надбаний потенціал дає змогу активніше співпрацювати у військовій галузі, аби укріпити міць та обороноздатність наших країн.

Можу сказати, що на найвищому рівні налагоджені хороші контакти. Я вважаю, що важливим і плідним був візит Міністра оборони України до Грузії наприкінці 2010 року, під час якого українська делегація мала змогу побачити сучасну Грузію та її можливості в оборонній сфері. Сподіваюся, цього року у відповідь обов'язково відбудеться візит Міністра оборони Грузії до України, що дасть поштовх для подальшої активізації співробітництва.

— Коли саме це відбудеться вже обговорювалося в робочому порядку?

— Поки що визначено, що грузинська делегація приїде в кінці року.

— Грузія прагне стати членом Північноатлантичного альянсу. Новий закон про засади внутрішньої та зовнішньої політики позиціонує нашу країну як державу з позаблоковим статусом. Але Україна співпрацює з НАТО: проводить спільні бойові навчання, здійснює обмін делегаціями. У вас діє національна програма і комісія Грузія — НАТО.

— Ми завжди з великою повагою ставилися до зовнішньополітичних ініціатив України, і як стратегічний партнер сприймали її вибір. Тому дуже поважаємо вибір вашої держави у 2010 році позаблокового статусу. Це рішення українського народу та його політичного керівництва. Я далекий від наміру давати оцінку, але можу зазначити: ми дуже раді, що країна з таким багатим потенціалом, зокрема військовим, продовжує співпрацю з Альянсом у різних сферах, що, переконаний, йде на взаємну користь як Альянсові, так і Україні. Певен, що таке співробітництво стане запорукою стабільності в регіоні та сприяє вирішенню цілої низки завдань оборонної галузі України. На території вашої держави періодично проходять навчання за програмою НАТО, і на запрошення України чи командування НАТО ми завжди беремо в них участь.

Що стосується Грузії, то ми визначилися і підтвердили це на референдумі у 2008 році, коли наш народ 73 відсотками голосів віддав перевагу членству в Альянсі. Наша стратегічна мета — стати повноправним членом Європейського Союзу, і на цьому шляху першим кроком має стати інтеграція в НАТО. Ми неухильно виконуємо всі завдання, що стоять перед нами, і це не тільки моя думка, а оцінка робочих груп НАТО в Грузії. Наш оборонний сектор сьогодні сформований практично за всіма стандартами НАТО. Ми добре розуміємо, що членство в Альянсі — це справа не одного-двох років, проте робимо серйозні кроки в цьому напрямі, щоб максимально скоротити часовий відрізок і посісти гідне місце в системі координат безпеки НАТО.

Професія захисника Вітчизни в Грузії є дуже престижною: усвідомлення того, що ти захищаєш свою землю, стало основним критерієм для молодих людей, які вирішили вступити до лав Збройних Сил.

— Чи беруть активну участь у міжнародних операціях військові вашої держави?

— В останні 5-6 років грузинські військові брали та продовжують брати участь у миротворчих операціях. Наш контингент був у Косово, Іраку, зараз знаходиться в Афганістані, де його присутність планується нарощувати. З 2007 року грузинський миротворчий контингент бере участь в операції під егідою НАТО в рамках ISAF (міжнародні сили із забезпечення безпеки). Наш батальйон розташований у провінції Хельманді під командуванням США, ще один батальйон знаходиться під французьким командуванням, 2 зв'язкових офіцери — під турецьким, у складі литовського контингенту працює грузинський лікар. Навесні цього року 11 грузинських інструкторів відбувають у складі французького командування до Афганістану для підготовки збройних сил цієї країни.

Перед відправкою військові проходять інтенсивний курс підготовки за програмою НАТО. Я переконаний, що участь у миротворчих операціях дозволяє військовослужбовцям набувати необхідного досвіду та покращує координацію між військовими різних країн. Та-

Участь у миротворчих операціях дозволяє військовослужбовцям Грузії набувати необхідного досвіду та покращує координацію між військовими різних країн.

кими можливостями не можна нехтувати, адже це сприяє підвищенню професійного рівня підготовки військових.

— Однією з особливостей ваших військових кадрових реформ була заміна керуючого складу підрозділів з офіцерів на сержантів. Чи стала вона ефективною?

— Це не зовсім так. Справа в тому, що інститут сержантів функціонував і до реформування. Сьогодні продовжується інтенсивна підготовка учбових програм для підвищення освітнього рівня та рівня професійних навичок сержантів.

— Яка система військової освіти діє в Грузії?

— У системі Міністерства оборони Грузії функціонує декілька рівнів військової освіти. Це Національна академія оборони, де є курс початкової підготовки офіцерів, кар'єрний курс для капітанів, діють CGS (Command General Staff College), Школа підготовки сержантів, Бронетанковий навчальний центр, Навчальний центр «Крцанісі», Сачхерська школа підготовки гірських стрілків, яка має статус PFP, Корпус кадетів.

— В Україні здійснюється поступовий перехід до професійної військової служби. Які вимоги у вашій країні до бажаючих стати професійними військовими?

— 30 квітня Збройним Силам Грузії виповнюється 20 років. За цей час наші військові пройшли складний шлях. Становлення грузинської армії проходило в умовах відстоювання територіальної цілісності країни. Доводилося одночасно створювати збройні сили і приводити їх у відповідність до стандартів НАТО та Європи, захищати територію Грузії, нормалізовувати ситуацію після громадянської війни, брати участь у міжнародних операціях. Тому грузинським військовим з приводу цих 20 років є що сказати не лише самим собі, а й нашим друзям і партнерам. Вважаю, ми пройшли цей шлях гідно. Військовий дух в Грузії не зломлений, навпаки, професія захисника Вітчизни стала дуже престижною. Усвідомлення того, що ти захищаєш свою землю, стало основним критерієм для молодих людей, які вирішили піти до армії.

— А Ви особисто де проходили військову службу?

— В 1987–1988 рр. проходив учбову підготовку як радист в полку зв'язку, який розташовувався в селищі Шубани (Азербайджан). Згодом вісім місяців перебував у Гянджі у військах стратегічного призначення (космічна розвідка). Потім завершував службу вже у військовій прокуратурі Тбіліського гарнізону як військовослужбовець, юрист за фахом.

— Вельмишановний пане Посол, багато років Ви проживаєте в Україні, тут навчалися, працювали на дипломатичній службі, чудово володієте українською мовою. Які особливі враження маєте від перебування на нашій землі?

— Дійсно, можна сказати, що все моє свідоме життя пов'язане з Україною. Вперше на прадавню київську землю я ступив у 1979 році і з першого ж погляду закохався в неї. І ось уже більше 30 років зберігаю вірність цій любові.

З радістю згадую роки навчання у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Користуючись нагодою, хочу подякувати своїм викладачам за все те, що отримав від них за часи студентства. Повірте, я кожного дня підсвідомо оцінюю свої кроки саме з їхньої точки зору...

Наприкінці 90-х мені випала унікальна нагода вперше працювати у Посольстві Грузії в Україні. У 2000 році я повернувся до Києва. Вважаю себе щасливою людиною, майже 11 років моє життя, робота, думки зайняті одним: що я можу зробити для того, щоб і надалі зміцнювати дружбу, основи якої закладали наші предки.

Складно визначити регіон України, який би подобався мені найбільше. Я люблю Україну і ціную, що маю тут багато друзів. Але особливо хотів би виділити Київ — і читачі, думаю, зі мною погодяться — місто, де я сформувався як самостійна людина. Гадаю, не буде перебільшенням сказати, що це місто подарував Господь Бог, і подарунок цей не лише його мешканцям, але й усім, хто хоча б раз приїздив сюди. Це місто моєї юності, яке надихає, допомагає творити, місто, де народився мій син, де вчилися мої діти і де з'явились на світ мої онуки. Можна подоброму позаздрити киянам, адже Київ — красиве, комфортне, насичене позитивною енергетикою місто.

Інтерв'ю вела Галина ІЛЬЄВА

VIII МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА

ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА

21 – 24 вересня 2011 р.

- Бойова та службово-штатна зброя
- Цивільна зброя: мисливська зброя, спортивна зброя, зброя самооборони
- Музейна, антикварна (історична) зброя
- Холодна зброя, клинки
- Одяг, приладдя, екіпіровка та аксесуари для полювання
- Засоби догляду за зброєю
- Обладнання для безпечного зберігання зброї, документів, цінностей
- Оптика та спорядження
- Боєприпаси (патрони, кулі, гранати)
- Вибухові речовини та піротехнічні засоби
- Стрілецькі тренажери та аксесуари
- Військова техніка. Модернізація та ремонт бойової техніки й озброєння
- Засоби бронезахисту. Обмундирування. Екіпірування. Тактичне спорядження. Амуніція.
- Антитерористичні засоби та обладнання
- Засоби виявлення і нейтралізації вибухових речовин
- Обладнання для прикордонного і митного контролю
- Спеціальні технічні засоби для підрозділів міліції
- Технічні засоби розвідки і контролю
- Криміналістична техніка
- Засоби зв'язку, автоматизації і захисту інформації
- Засоби забезпечення охорони
- Спеціальні транспортні засоби

ОРГАНИЗАТОРИ:
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР
ЗАТ ОВК "БИЗОН"

ЗА ПІДТРИМКИ:
СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

International Exhibition Centre

МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР
Україна, 02660, м. Київ
Броварський пр-т, 15, Ⓜ "Лівобережна"
☎ +38 044 201-11-63
✉ zbroya@iec-expo.com.ua
www.tech-expo.com.ua, www.iec-expo.com.ua

Генеральний інтернет-партнер: SECURITY.ua

Технічний партнер: RentMedia

Інформаційна підтримка:

СУЧАСНІ РАДІОЛОКАЦІЙНІ СИСТЕМИ ДЛЯ СИСТЕМ ППО, СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ТА ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Анатолій Штакельберг,
виконувач обов'язки директора КП «НВК «Іскра»

Сьогодні КП «НВК «Іскра» є одним з провідних підприємств у світі, яке має повний цикл щодо створення сучасних радіолокаційних систем для ППО та цивільної авіації.

Основними напрямками діяльності «Іскри» є розробка, виробництво, ремонт і модернізація РЛС, сервісне обслуговування та навчання персоналу.

Завдяки інтелектуальному потенціалу колективу, багаторічному досвіду серійного виробництва РЛС на підприємстві створена унікальна науково-виробнича база з передовими технологіями і повним комплексом сервісних послуг.

На підприємстві є широкий комплекс виробництв від ливарного до точної механіки, в тому числі гальванічне, інструментальне виробництво, всі види сучасної механообробки, виготовлення друкованих плат, НВЧ модулів, складально-монтажне виробництво.

Постійно освоюючи нові технологічні процеси, підприємство приступило до реалізації проекту щодо створення інтегрованої системи конструкторсько-технологічної підготовки виробництва, впровадження якої дозволить розробляти і ставити на виробництво нові вироби в найкоротші терміни.

Система менеджменту якості на підприємстві сертифікована фірмою Бюро Верітас Сертіфікейшін на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2008 стосовно розробки, виробництва, ремонту і технічного обслуговування радіолокаційних систем та електротехнічної продукції, виробництво комплектуючих для автомобілів і засобів пересування для інвалідів.

Історія КП «НВК« Іскра » - це близько 7 тисяч виготовлених РЛС різних типів (ПРВ-11, ПРВ-13, ПРВ-17, 19Ж6, 35Д6, 36Д6, 36Д6М) та їх модифікацій, які отримали заслужене визнання в більш ніж 50 країнах світу.

У рамках конверсійної програми підприємство з 1991 року виготовляє продукцію електротехнічного призначення: блоки електрозахисту підстанцій, фотореле, регулятори напруги, блоки живлення, вимикачі автоматичні типу ВА 59-31, а з 1997 року освоєно виробництво інвалідних колясок марки «Іскра» (кімнатні, дорожні, з електроприводом і спортивні).

Сьогодні «Іскра» пропонує постачання радіолокаційної техніки для створення мобільних систем ППО та модернізації існуючих систем контролю повітряного простору:

- **РЛС 36Д6М -** мобільна трьохкоординатна РЛС кругового огляду, для виявлення низьколітячих повітряних цілей, прикритих активними і пасивними перешкодами. Нещодавно проведена модернізація РЛС з підвищення точносних характеристик та вбудовування в канал вторинної РЛС міжнародного діапазону RBS МК-ХА (МКХП) зі збереженням параметрів каналу держопізнавання «ПАРОЛЬ-3».
- **РЛС 80К6 -** рухома трьохкоординатна радіолокаційна станція кругового огляду малих, середніх та великих висот з цифровою антенною решіткою з координатним і трасовими виходами, що працює автономно або в складі автоматизованих систем управління. РЛС працює в S діапазоні, здатна виявляти повітряні об'єкти на дальності від 6 до 400 км при висоті польоту від 100 до 30 000 м. Зона огляду по азимуту 360 градусів, за кутом місця - 35. Супроводжує до 200 цілей за огляд. Час згортання і розгортання менше 30 хв.

Наразі проводяться роботи з модернізації РЛС в частині заміни передавального пристрою на твердотільні підсилювачі потужності, підвищення точносних параметрів, збільшення надійності та довговічності, як окремих систем, так і виробу в цілому.

вул. Магістральна, 84, Запоріжжя, Україна
факс: +38 (061) 271-22-11
тел.: +38 (061) 271-21-52, 271-24-18
E-mail: iskra@iskra.zp.ua
www.iskra.zp.ua

● **Рухомий автономний вторинний радіолокатор (РАВР) «ТРАСА»** призначений для виявлення і супроводу повітряних об'єктів, що відповідають на запити в режимах 1, 3, 3/А, С і на запити системи розпізнавання в VII діапазоні.

● **Радіолокаційний пункт управління РПУ-1** призначений для побудови автоматизованих систем ППО, управління діями авіації, формування цілевказівок ЗРК, дистанційного управління РЛС, реєстрації даних, тренування персоналу.

Для сухопутних військ КП «НВК «Іскра» пропонує **радіолокаційний комплекс (РЛК) артилерійської розвідки 1Л220У**, який забезпечує розвідку по першому пострілу координат вогневих позицій (ВП) артилерії, реактивних систем залпового вогню (РСЗВ),стартових позицій (СП) тактичних ракет супротивника і видачі цілевказівки своїм вогневим засобам для ураження, контролю ударів і коригування стрільби.

Розроблено РЛК на колісній транспортної базі автомобіля КрАЗ - 1Л220У-КС.

Застосування РЛК 1Л220У (1Л220У-КС) спільно з артилерійськими дивізіонами збільшує зони розвідки і поразки. Скорочується час виконання бойових завдань при одночасному скороченні витрат боєприпасів у 2-3 рази. Для підвищення ефективності та точності стрільби можна використовувати радіокеровані боєприпаси, при цьому наведення здійснюється безпосередньо з РЛК. Комплекс незамінний при проведенні миротворчих операцій з контролю мораторію про припинення вогню.

● **РЛК "Днепр-К" -** аеродромний радіолокаційний комплекс (АРЛК) у складі первинного радіолокатора (ПРЛ) S-діапазону і вторинного моноімпульсного радіолокатора RBS (ВРЛ), що працює в режимах А і С. ПРЛ працює за класичним принципом, реагуючи на відбитий від повітряного об'єкта сигнал. ВРЛ працює за принципом «запит-відповідь». Комплекс оснащено метеоканалом для індикації зон метеоутворень. Обмін з споживачами проводиться у цифровій формі. Передавач виконаний на основі транзисторних модулів. Комплекс призначено для використання в сучасних АСУ повітряним рухом в зоні аеропортів.

КП «НВК «ІСКРА» ВИГОТОВЛЯЄ ТАКІ СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ВИРОБИ:

● **Електростанція ЕД-60 -** для електроживлення виробів спецтехніки трифазним струмом напругою 230В (400Гц, 60кВт).

● **Електростанція ЕД-80 -** джерело живлення виробів трифазним змінним струмом напруги 400 В частоти 50 Гц при роботі від дизель - генераторів або 380 В 50 Гц при роботі від промислової мережі (80 кВт).

Для підтримки технічного стану (ремонту) експлуатованих РЛС «Іскра» поставляє обладнання і технологію ремонту основних пристроїв РЛС - модуль технічного обслуговування (МТО-36Д6), який забезпечує контроль працездатності, діагностику і відновний ремонт типових елементів заміни (ТЕЗ), що входять до складу РЛС, цифрових, цифроаналогових і аналогових чарунок, високочастотних блоків і субблоків, плат і джерел вторинного живлення.

НАРАЗІ НА «ІСКРІ» ЗАВЕРШУЮТЬСЯ РОБОТИ ЗІ СТВОРЕННЯ НОВИХ РЛС З ЦИФРОВИМИ АНТЕННИМИ РЕШІТКАМИ:

● **РЛС МР-1 -** мобільний радар метрового діапазону хвиль з твердотільною цифровою антенною решіткою забезпечує виявлення повітряних цілей на середніх та великих висотах, супровід і вимірювання азимута, дальності і ешелонів висоти в умовах комплексного впливу перешкод і видачу інформації в сучасні національні (регіональні) автоматизовані системи управління АСУ ППО, СВ і ПС Збройних Сил України. РЛС, включаючи також первинне джерело живлення, зібрана на одній транспортній базі автомобіля КрАЗ. Час згортання, розгортання становить 10-15 хв. Знаходиться в завершальній стадії виготовлення дослідного зразка.

● **РЛС ДР-1 -** мобільний радар дециметрового діапазону хвиль. Тривають роботи по розробці сімейства РЛС дециметрового діапазону хвиль призначених, як для цивільних систем УВС, так і для систем ППО, СВ і ПС Збройних Сил України.

КП «НВК «Іскра» здійснює роботи з модернізації радіолокаційної техніки, що була виготовлена раніше, (РЛС 1РЛ130, 19Ж6, 35Д6, 36Д6) шляхом впровадження новітніх досягнень мікроелектроніки та обчислювальної техніки. Роботи виконуються як самостійно, так і спільно з національними ремонтними підприємствами на території Замовника. Модернізовані РЛС набувають нову якість, продовжується їх ресурс і поліпшуються ергономічні характеристики.

Постійне підвищення якості ремонту, розширення номенклатури послуг, що надаються дозволяють підприємству залучати все нових і нових партнерів. КП «НВК «Іскра» зарекомендувало себе як надійного партнера, як на українському, так і на зовнішньому ринку.

Географія співробітництва підприємства охоплює велику кількість країн Африки, Азії, Південної Америки.

● **«Іскра» рада партнерам і запрошує до взаємовигідної співпраці у таких напрямках:**

- розробка, виробництво, постачання і модернізація радіолокаційної техніки
- постачання запасних частин та допоміжного обладнання
- організація ремонту і модернізації радіолокаційної техніки, гарантійне та післягарантійне обслуговування
- навчання персоналу Замовника

Юрій ГАГАРІН:

«Мій друг і ваш земляк Павло Попович багато розповідав мені про квітучі українські сади і білі хати... Тепер я і сам переконався, яка це краса»

Маловідомі факти про перебування першого космонавта планети на Київщині у квітні 1966 року

50 років тому корабль «Восток», який пілотував громадянин СРСР Юрій Гагарін, успішно здійснив орбітальний політ навколо земної кулі, відкривши людству дорогу в космос. Відтоді весь світ назавжди запам'ятав посмішку Юрія Гагаріна і його славнозвісне: «Поехали!».

12 квітня — Всесвітній день авіації і космонавтики

Сьогодні мало кому відомо, що у квітні 1966 року перший космонавт планети відвідав Київ. Привід був вагомий: 25 квітня розпочинав свою роботу XX з'їзд комсомолу УРСР, на який Юрія Олексійовича було запрошено як почесного гостя.

Щоправда, на з'їзді перший космонавт пробув лише півдня. По обіді він відвідав трикотажну фабрику «Кияночка», де зустрівся з колективом бригади, яка, до речі, вже тоді носила його ім'я, а наступного дня завітав на завод «Арсенал», де передав до музею заводу фотоапарат «Салют» №670352, який було виготовлено в одному з цехів «Арсеналу». Його Гагарін брав з собою на борт корабля «Восток». До речі, цей фотоапарат і досі зберігається в музеї заводу.

А 28 квітня Юрій Олексійович побував на Київщині — в с. Ксаверівка, у місцевому колгоспі «Дружба», відомому на весь СРСР своїми високими показниками в хліборобстві.

— На Київщині я вперше, — сказав Гагарін, — і, звичайно, дуже хотів побувати в одному з українських селищ. Мій друг і ваш земляк Павло Попович багато розповідав мені про квітучі українські сади, білі хати. Тепер я і сам переконався, яка це краса.

За народним звичаєм трудівники колгоспу піднесли космонавту хліб і сіль на вишиваному рушнику. Біля будинку культури відбувся короткий мітинг. Від імені односельчан дорогого гостя щиро вітали і передали привіт голова артілі Василь Рубаник, бригадир Іван Даниленко та піонерка Світлана Шуляк.

— Ви, космонавти, освоюєте Всесвіт, а ми, хлібороби — землю, — сказав у своєму виступі Іван Даниленко.

Світлана Шуляк повідомила космонавта, що він прийнятий в почесні піонери Ксаверівської школи і під бурхливі оплески пов'язала йому червоний галстук.

— Я знаю, що зараз багато хто з вас хоче стати космонавтом. Це прекрасна мрія. А щоб її здійснити, треба оволодівати знаннями, привчати себе до самодисципліни і, звичайно, загартовуватись. Професія підкорювача космосу слабких не любить, — щиро радив Юрій Гагарін.

Потім в правлінні артілі «Дружба» відбулася бесіда з членами правління, космонавт цікавився всіма справами колгоспу: механізацією і електропостачанням, кількістю спеціалістів і торгівлею, побутовим обслуговуванням та художньою самодіяльністю. Підкорювач космічного простору побував також на племенній фермі і в Будинку тваринників, запитував, як працюють та відпочивають доярки.

Коли проїжджали повз колгоспний сад, Юрій Олексійович попросив зупинитись, щоб помилуватися чудовою картиною весни — дерева стояли в білому кипінні цвіту. Саме там відбулась його зустріч з Олександром Дубовиком. Садовод пригостив дорогого гостя яблуками, свіжим медом в сотах.

На прохання гостя йому показали дитячий садок. У малюків був післяобідній відпочинок. Юрій Олексійович тихенько прочинив двері в спальню і обличчя його враз осяяла тепла батьківська посмішка. Вже потім, проглядаючи альбом дитячих малюнків, пожартував, вказуючи на ракету: «Майже на такій я і злітав».

27 березня 1968 року Юрій Гагарін трагічно загинув в авіакатастрофі під час виконання тренувального польоту. Його поховано на Красній Площі в Москві. Ім'ям Гагаріна названо кратер на зворотному боці Місяця, вулиці міст, а старовинне місто Гжатськ зараз носить назву Гагарін. Його ім'я носить також Військово-повітряна академія, науково-дослідницький корабель, Центр підготовки космонавтів. Міжнародна федерація авіації заснувала золоту медаль імені Гагаріна. Сьогодні професія космонавта стала майже звичною, земною. Космонавти працюють на орбіті більш ніж 200 діб, виходять у відкритий космос, проводять наукові експерименти. Але людство назавжди збереже пам'ять про тих, хто був першим. Навічно в наших серцях ім'я Юрія Гагаріна — людини, яка відкрила шлях до зірок.

Олександр АГЕЄВ

ДИТЯЧИЙ ОЗДОРОВЧИЙ ТАБІР імені Юрія Гагаріна

Дівчата та хлопці віком від 8 до 14 років

Ваша дитина заслуговує найкращого

Перша зміна — з 2 по 22 червня
Друга зміна — з 25 червня по 15 липня
Третя зміна — з 18 липня по 7 серпня
Четверта зміна — з 10 по 30 серпня

За путівками звертатись до відділу виховної роботи військової частини, де проходять службу батьки

Адреса: м. Одеса, вул. Дача Ковалевського, 128
Email: tabir-gagarin@ukr.net
Телефон в Києві: +38-044-454-40-30
Телефон в Одесі: +38-048-786-52-58
Телефон гарячої лінії: +38-066-256-95-16

http://www.tabir.mil.gov.ua/

ТРИ ВИСОТИ Георгія Берегового

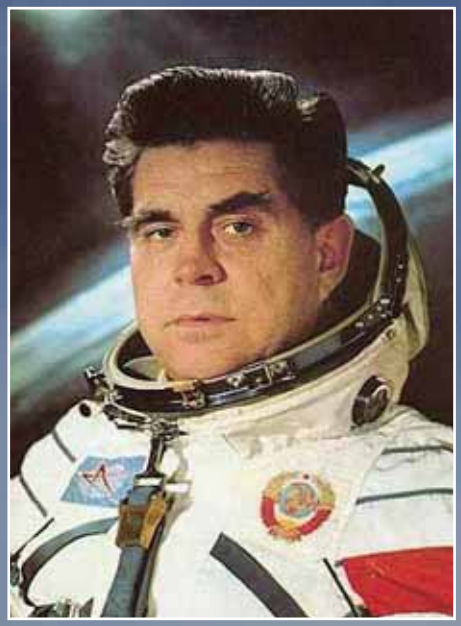

15 квітня виповнилося б 90 років від дня народження легендарного космонавта і нашого співвітчизника

«Космонавт–12» — під таким порядковим номером Георгій Береговий увійшов в історію освоєння космосу. До нього з космодрому Байконур стартувало одинадцять чоловік. Він став дванадцятим посланцем країни, що відкрила еру підкорення космічних просторів. Майже чотири доби пробув льотчик–космонавт Береговий на орбіті, але для цього йому знадобилося ціле життя — велике, цілеспрямоване, до країв насичене боротьбою і труднощами. Усе воно було ніби передстартовою підготовкою: і юнацькі роки в аероклубі, і фронтові будні, і шістнадцять років, проведених в небі у якості льотчика–випробувача.

Народився Георгій в родині Тимофія Миколайовича і Марії Семенівни Берегових.

Закінчивши восьмирічку, Георгій у 1938 р. почав трудову діяльність на Єнакіївському металургійному заводі, одночасно навчався в аероклубі, і в тому ж році був призваний у Червону Армію. У 1941 р. закінчив Ворошиловградську школу військових льотчиків імені Пролетаріату Донбасу Харківського військового округу як льотчик бомбардувальної авіації.

В одній зі своїх автобіографічних книг «Три висоти», що вийшла у 1986 р., уславлений космонавт міркує про будні своєї професії, розповідає про складний шлях — від курсанта осоавіахімовського аероклубу до керівника Центру підготовки льотчиків-космонавтів. Льотчик-штурмовик, льотчик-випробувач, льотчик-космонавт — три цілі, які він у різний час поставив перед собою, три висоти, які взяв, удосконалюючись в обраній раз і назавжди справі, що стала для нього змістом усього життя.

Ось як Георгій Тимофійович описує у своїй книзі Донеччину: «Єнакієве — невелике, тихе у ту пору містечко в Донбасі, де я виріс. Стиснуте з усіх боків крутими відвалами териконів, між якими ліпилися одноповерхові дерев'яні будинки з палісадниками і крихітними садами, містечко це завдяки своєму трудовому робочому населенню не бажало відставати від часу і мало не тільки власний аероклуб, але і ретельно розчищений, що знаходився під надійним повсякденним доглядом, ґрунтовий аеродром, на злітній смузі якого красувалися в гарну погоду два фанерних У–2 — мрія не тільки місцевих хлопчаків, але й дорослих міських хлопців...»

Підріс, змужнів: «...Війна застала мене в Луганському льотному училищі — на «бомберах». Здавалося б, чого краще: збирай валізу — і на фронт! Але моєї думки, звичайно, ніхто не запитував, і я одержав призначення в розвідувальний полк, де на дюжину льотчиків приходилися одна-дві машини, а право на виліт ледве в лотерею не вигравали. Навкруги чорт знає що діється: фронт розтягся майже на три тисячі кілометрів, німці рвуться до Москви, а мені, молодому, здоровому хлопцю, що налітав до того ж біля сотні годин у повітрі, приходилося стирчати на напівпорожньому аеродромі, чекати черги!.. Війна по-справжньому торкнулася мене в Орші; торкнулася і відразу ж гірше окропу ошпарила душу, перетрусила в ній усе від верху до низу.

До цього мені здавалося, що я знаю якщо не все, то дуже багато про війну — стільки прочитано про неї книг, стільки переглянуто фільмів. Але я забував, що будь-яке мистецтво — це завжди добір, добір подій, фактів, деталей. Війну ж, щоб її зрозуміти, потрібно побачити в природному хаосі і накопиченні складових її елементів, побачити не очима письменника чи режисера, а неодмінно своїми власними. Нехай це буде не повітряний бій з ворожими винищувачами, не рукопашна сутичка в окопі, нехай це буде розстріляний фашистами ешелон з мирними жителями з Бобруйська — все інше, що називається війною, підкаже серцю уява, що раптом прозріла. Війна потім може тривати роками, обертатися до тебе тією чи іншою своєю стороною, але головне — відразу і ненависть до неї отримаєш назавжди».

Льотчик-штурмовик, що літав на літаках По-2, Р-5, СБ, Р-6, Як-4, Мул-2, він пройшов Велику Вітчизняну війну з червня 1942 р., воював на різних фронтах (Калінінському, Степовому та інших), отримав легке кульове поранення в гомілку лівої ноги; не раз його літак був підбитий. Командир ескадрильї 90-го гвардійського штурмового авіаційного полку (4-та гвардійська штурмова авіаційна дивізія, 5-й штурмовий авіаційний корпус, 5-та повіт-

Перші кроки до авіації
(Георгій Береговий — праворуч)

ряна армія, 2-й Український фронт). За роки війни зробив 186 бойових вильотів. За героїзм, мужність і відвагу, виявлені в повітряних боях Великої Вітчизняної війни, 26 жовтня 1944 р., вже в Угорщині, визнаний гідним звання Героя Радянського Союзу.

«Допомогти тому, хто попав у біду, допомогти, ризикуючи заради чужого життя своїм, — справа сама по собі на фронті звичайна. Без цього солдат не солдат. Війна робиться не поодинці».

За роки війни в активі Г.Берегового — 186 бойових вильотів

Під час підготовки до космічного польоту

Молода пам'ять, звичайно, зберегла цікаві емоційні картинки: «Оружейниці — за нашою ескадрильєю було закріплено дванадцять дівчат — набивали стрічки для кулеметів і гармат. На кожен виліт — півтори тисячі патронів і півтисячі снарядів!» І далі йде ліричний опис танців, на які по вечорах, всупереч війні, збиралися молоді льотчики і ці ж дівчата. Мабуть, саме ці свідчення дозволили біографам вказувати навіть у суворих, майже статистичних статтях: «любив співати народні пісні, танцювати вальс».

Про бій на Курській дузі, на знаменитому білгородсько-харківському напрямку, він напише: «Тепер у небі, затягнутому гаром і стовпами диму, ставало тісно. Воно буквально кишіло нашою і ворожою авіацією. То тут, то там стрімко проносилися вниз смолоскипи охоплених полум'ям літаків. Горіли і фашисти, і наші. Бої йшли на смерть. Сутички протікали коротко, жорстко, билися на зустрічних курсах, на крутих віражах, йшли на таран... Здавалося, десь високо, незримо для очей, працювала дивовижна гігантська м'ясорубка, що швидко і неминуче перемелювала всіх підряд: «юнкерси», «мессершмітти», «фоккери», «іли», «які», «лавочкіни»... І все-таки основна маса наших штурмовиків, притискаючись до землі, поринаючи в нижні шари диму, продовжувала робити свою справу, прасуючи і переорюючи ворожу оборону».

Яскрава деталь з осені сорок третього, відразу після Курської битви: «Один раз під Грайвороном, у вісімдесяти кілометрах від Бєлгорода, коли ми, відбомбившись над ціллю, повернули до свого аеродрому, затисла нас п'ятірка «фоккерів». Подітися нікуди, лягли всією групою на черево так, що того і гляди у тамтешні чорноземи вріжемося. А під нами поля соняшників. Жовтогарячі соняшники, саме в цвітінні. Йдемо на бриючому, а позад нас жовтий шлейф стелиться — зрізані пропелерами, зірвані повітряним струменем пелюстки. Німці осліпли, не видно їм, куди стріляти... Покрутилися-покрутилися та й плюнули. Так ми і пішли без втрат...»

«Особливо багато роботи для штурмовиків випало при оточенні і розгромі будапештського угруповання супротивника наприкінці сорок четвертого і початку сорок п'ятого року. Узяти Будапешт із ходу не вдалося. У столиці Угорщини і навколо її сконцентрувалася група армій «Південь» і частина групи армій «Ф». Фашисти оборонялися завзято, вирішивши стояти на смерть. Сили вони зосередили тут дуже великі. Вистачало й авіації. Ледве не кожний день у небо піднімалися льотчики з популярної у фашистів повітряної ескадри «Удет».

Береговому на час закінчення війни виповнилося всього-навсього двадцять чотири; на грудях, як у багатьох асів, — «іконостас» з бойових орденів, на плечах — погони капітана Військово-Повітряних сил. «Прикро, ох як прикро було вмирати саме в ці дні! Біль за тих, кому так безглуздо, так запекло не повезло, відчувалася тепер набагато гостріше, ніж колись».

А про ставлення Берегового до наших солдат говорять ці рядки: «Допомогти тому, хто попав у біду, допомогти, не запитуючи ні імені, ні прізвища, допомогти, ризикуючи заради чужого життя своїм, — справа сама по собі на фронті звичайна. Без цього солдат не солдат. Війна робиться не поодинці».

І ось, нарешті, Велика Перемога!

У своїх мемуарах Береговий розповідає про те, як він зустрів цей день.

«...Рушнично-автоматна канонада в селі не припинялася. І раптом з-за рогу найближчого будинку назустріч нам вискочив якийсь піхотинець.

— Кінець! Кінець!.. — репетував він на все горло, розряджаючи раз за разом у небо свою гвинтівку.

— Який кінець? Чого ти репетуєш?! — схопив його хтось з нас за полу шинелі.

— Так війні кінець! Війна, війна скінчилася... Розумієш? — крикнув у відповідь той, підкидаючи знову гвинтівку. — Стріляй, друже, додай салюту!

Так серед ночі на вулиці одного з чехословацьких сіл раптово, начебто його і не чекали, наступив для нас день, про який безперестанку думалося всі ці чотири роки... Я відігнув рукав гімнастерки і глянув на годинник: було за чверть третя, години через півтори повинен був зайнятися світанок цього травневого дня — Дня Перемоги.

Але чекати ранку ми не стали. Відсвяткувати таку важливу, найважливішу в той момент для людства подію — розгром і капітуляцію фашизму — можна було і вночі.

Повернувшись до будинку, ми витрусили на ліжко вміст своїх речових мішків: кілька банок тушонки, банку якихось рибних консервів, добрячу скибу домашнього сала, надгризений шматок ковбаси і кілька плиток шоколаду. От і все багатство.

Тост! Без тосту в таку хвилину не обійтися. Хтось повинен встати і сказати щось таке, що залишиться в пам'яті на все життя. Ми стояли посередині кімнати, тримаючи кухлі з розведеним спиртом, і трохи розгублено дивилися один на одного: хто? Хто візьме на себе сміливість сказати цей тост, хто наважиться сформулювати в одній фразі ті почуття, що ми всі відчували в ці секунди?

Мовчання затяглося, ніхто з нас не наважувався...

Нарешті хтось з льотчиків, не пам'ятаю вже його прізвище, якось соромливо посміхнувся і сказав те, що в ту хвилину, мабуть, повторювали мільйони і мільйони людей:

— За Перемогу!

А через кілька годин ми знову сідали в кабіни своїх штурмовиків. Війна скінчилася не для всіх — для нас вона усе ще продовжувалася. Група Шернера не побажала визнати підписаної в Берліні капітуляції і бойові вильоти наші продовжувалися аж до 12 травня. Продовжували гинути і люди...»

В повоєнний час Георгій Береговий закінчив вищі офіцерські курси і курси льотчиків-випробувачів, Військово-повітряну академію (нині академію імені Ю. А. Гагаріна), більше півтора десятка років прослужив льотчиком-випробувачем, освоївши десятки типів літаків. 14 квітня 1961 р. був визнаний гідним звання «Заслужений льотчик-випробувач СРСР».

У 1963 р. його зараховано у загін космонавтів. Двічі був дублером командира екіпажу в програмах польотів на космічних кораблях «Восток». Пройшов повний курс підготовки до польотів на кораблях типу «Союз». 26–30 жовтня 1968 р. Георгій Береговий здійснив космічний політ на кораблі «Союз-3» тривалістю 3 доби 22 години 50 хвилин 45 секунд.

Серед найвищих нагород Батьківщини (таких як орден Богдана Хмельницького 3-го ступеня, орден Олександра Невського та багато інших) відзначимо три медалі переможного 1945-го року: «За победу над Германией», «За взяттие Будапешта», «За взятие Вены».

Розпочалася підготовка до космічного польоту

Майже чотири доби пробув льотчик–космонавт Береговий на орбіті, але для цього знадобилося ціле життя — велике, цілеспрямоване, до країв насичене боротьбою і труднощами.

Був у долі Берегового і такий драматичний факт: 22 січня 1969 р. під час урочистої зустрічі космонавтів офіцер Віктор Ільїн обстріляв автомашину, в якій їхав Береговий, прийнявши її за автомобіль генсека Л. Брежнєва. Шофер, що сидів поруч з Береговим, був смертельно поранений, а Георгій Тимофійович одержав легкі поранення осколками лобового скла.

Протягом 15 років, з 1972-го, Береговий керував Центром підготовки космонавтів. У 1987 р. у званні генерал-лейтенанта вийшов у відставку. Помер 30 червня 1995 р. після операції по шунтуванню коронарних судин серця.

У передмові до однієї зі своїх книг Георгій Береговий дав суворе і скромне самовизначення: «Я — льотчик. Людина професії. Саме як льотчику, як рядовому своєї професії мені довелось воювати у Вітчизняну, випробовувати в післявоєнні роки нові літаки, брати участь в освоєнні космосу».

Роман ОЛЕЧКО

Г.Береговий і М.Каманін за добу до старту «Союз–3»

На рідній землі, у родинному колі

ЗВИЧАЙНИЙ ПРОФЕСІОНАЛІЗМ «НАДЗВИЧАЙНИХ» ВІЙСЬК

Високий рівень фахової підготовки військ РХБ захисту ЗС України неодноразово відзначали експерти як у нашій державі, так і поза її межами

Ніби навмисно, як нагадування, до двадцять п'ятих роковин Чорнобильської катастрофи в одній з найбільш технологічно розвинених країн стихія показала, що атом буває мирним лише до певної межі. І вже з 11 березня за розвитком подій на атомній електростанції «Фукусіма 1» стежить увесь світ, а радіаційний фон у Японії — одна з топових новин інформаційних агенцій. Відслідковують, узагальнюють і прогнозують подальший розвиток ситуації на «Фукусіма 1» і представники Центрального управління військ РХБ захисту Збройних Сил України.

Порівнювати аварії на станціях у Чорнобилі та Фукусімі, як і причини, що до них призвели, не буду, проте з гордістю зазначу, що другими після пожежників ліквідовувати наслідки найбільшої техногенної катастрофи XX сторіччя розпочали військові, і серед них — військові хіміки. До речі, після аварії на Фукусімі у військах РХБ захисту силами чергових змін, розрахунково-аналітичних станцій Генерального штабу та видів Збройних Сил України посилено контроль за радіаційною та хімічною обстановкою на території військових містечок. У військах РХБ захисту сплановано та проводяться додаткові заняття щодо дій в умовах руйнування об'єктів атомної енергетики. Здійснено попередні розрахунки можливих наслідків у разі катастроф на атомних станціях України.

Сьогодні війська РХБ захисту Збройних Сил України — це військові частини і підрозділи РХБ захисту, РХБ розвідки, аерозольного маскування, дегазації обмундирування та спорядження, бази та склади озброєння РХБ захисту. Їх головним призначенням є забезпечення захисту військ під час виконання бойових завдань. А взагалі, у збройних силах більш розвинених держав РХБ захист — один із основних видів оперативного забезпечення військ.

Аналітики кажуть: армія без бойового досвіду має велику вірогідність з часом перетворитися на іграшкову. Так, але це не про нас. Адже безпека у такому технологічно небезпечному світі — поняття досить крихке, а тому роботи нашим підрозділам вистачає і в мирний час.

Сучасний досвід ведення бойових дій лише підкреслює роль і значення військ РХБ захисту в досягненні успіху будь-якої військової кампанії. І нам є чим пишатись, адже прикладів зразкового виконання завдань державного рівня достатньо.

Саме ці війська забезпечували виконання бойових завдань українських миротворчих контингентів у Косовому, Іраку, Кувейті. В Україні супроводжували транспортування та знешкодження понад 40000 хімічних боєприпасів, залучались до гасіння понад 200 лісових пожеж.

Окремої розповіді заслуговує участь підрозділів РХБ захисту у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації на залізничному перегоні Ожидів — Красне, коли з рейок зійшли 15 цистерн з жовтим фосфором та стався його витік. Успішно ліквідували загрозу на судні «Одіск» у Чорному морі в 2007 ро-

ці. Тоді лише якість і терміни проведених робіт дозволили уникнути чергової екологічної катастрофи. Своєчасне втручання фахівців РХБ захисту Збройних Сил України в інші надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру дозволило запобігти і ще чималій кількості лиха.

Високий рівень підготовленості українських військових «хіміків» відзначали не лише на батьківщині. Хороші оцінки керівників миротворчих контингентів та сертифікація за міжнародними стандартами РХБ захисту у квітні 2010 року на навчаннях «Золота маска» стали вагомим аргументом зарахування до 15-ї ротації Сил реагування НАТО підрозділу 144-го окремого батальйону РХБ захисту 8-го АК. Після чого військовослужбовці півроку перебували на оперативному чергуванні у складі Сил реагування НАТО. На щастя, змінювати дислокацію не довелось, але європейські партнери були впевнені: в разі необхідності, у визначений термін український підрозділ буде готовий до виконання завдань за призначенням. Співпраця має продовження. Зараз підрозділ готується за натовськими стандартами в рамках Концепції оперативних можливостей і у поточному році має пройти сертифікацію НАТО 2–го рівня. В разі успішних випробувань роту включать до переліку потенційних кандидатів до Сил реагування НАТО та інших багатонаціональних військових формувань високої готовності наступних ротацій.

Як складова частина Збройних Сил України війська РХБ захисту докорінно реформовані. Новий час ставить нові вимоги до організаційної структури та до техніки військ. Тому у 2011 році розпочнется оснащення військ РХБ захисту сучасними зразками озброєння та спецтехніки, передбачене державною програмою розвитку Збройних Сил України на 2011-2015 роки. Вже зараз на одному із науково-дослідних підприємств Львова тривають державні випробування та сертифікація найсучасніших приладів РХБ розвідки. У планах керівництва — до 2015 року розробити та поставити на озброєння Збройних Сил України індивідуальний дихальний апарат на стислому повітрі та новітні прилади РХБ розвідки, модернізувати спеціальну колісну та гусеничну техніку. Також з 2015 року планується розпочати розробку автомобіля спеціальної обробки, компактних засобів аерозольного маскування, пересувних ремонтних майстерень; модернізувати розрахунково-аналітичні станції РАСТ та РАГ, які дозволятимуть максимально автоматизувати процес збору, обробки та передачі інформації щодо радіаційної, хімічної, біологічної обстановки і максимально автоматизують процес управління військами РХБ захисту. А це, в свою чергу, дозволить виконувати завдання на якісно новому рівні, в коротші терміни та з меншим ризиком для життя людей.

Війська РХБ захисту Збройних Сил України вписали і надалі, за необхідності, впишуть чимало героїчних сторінок до новітньої історії Українського війська, адже не секрет, що потенційно небезпечних об'єктів в Україні ще чимало. Але українці можуть бути впевнені: якщо, не дай Боже, «атом перестане бути мирним», трапиться інша техногенна катастрофа, рятувати людей та ліквідовувати наслідки є кому. На місце аварії прийдемо ми — військовослужбовці військ РХБ захисту Збройних Сил України, і з честю виконаємо завдання.

Напередодні 25-ї річниці трагедії Чорнобиля, з огляду на страшні події у Японії на АЕС «Фукусіма 1», нам усім необхідно озирнутися і замислитись над тим, чи зроблені всі висновки з найбільшої техногенної катастрофи XX століття.

Генерал–майор Віктор КОРОБКА,
начальник військ РХБ захисту
Збройних Сил України.

«ГУСАРСЬКА РУЛЕТКА» Петра Гусара

За плечима військового льотчика — півтисячі бойових вильотів в Афганістані і... 35 діб спецвідрядження до Чорнобиля, протягом яких він з висоти пташиного польоту спостерігав за зруйнованим реактором

Про цю людину можна розповідати годинами. Хто–хто, а льотчик, який протягом двох років перебування на афганській війні здійснив мало не півтисячі бойових вильотів, однозначно заслуговує на розповідь про нього молодим поколінням захисників Батьківщини!

Майбутній військовий льотчик Петро Гусар виріс у Комаргороді Томашпільського району на Вінниччині. Небом, як і більшість із тих, хто стає пілотами, марив з дитинства.

Мрія здійснилась в 1979 році, коли він екстерном закінчив Саратовське вище військове авіаційне училище льотчиків. Щоправда, для здобуття вищої освіти довелося вже після «Афгану» чотири роки заочно навчатися спочатку у рідному Саратовському, а згодом — в Уфімському ВВАУЛ.

З 1980 року і аж до розвалу Радянського Союзу військовий льотчик Петро Гусар служив у змішаній авіаційній ескадрильї, у складі якої були вертольоти Мі-2 й Мі-8 та літаки Ан-2 й Іл-14.

— Я завжди служив за принципом: сам нікуди не напрошуйся, але й ні від чого не відмовляйся, — посміхається льотчик. — Тому, коли у вісімдесят другому запропонували за заміною поїхати на рівнозначну посаду льотчика-штурмана в Афганістан, погодився одразу... Спочатку було трохи страшнувато, — все ж таки вперше на війні! Та згодом звик — нормальна бойова робота, жити можна...

За півтисячі смертельно небезпечних вильотів, сотні годин, проведених у пекельному небі Афганістану, Петро Гусар нагороди не отримав. Та головне, що цілим та неушкодженим повернувся — жодної подряпини! І ескадрилья за ті півроку, що він був на війні, не втратила жодного військовослужбовця.

Взимку 1986 року начальник зв'язку ескадрильї капітан Петро Гусар у складі частини перебував на широкомасштабних навчаннях «Дозор-86» у Прибалтиці. Рік для офіцера видався напруженим. Не встигли в лютому повернутися з–під Калінінграда, як потрапив до госпіталю. Після операції на 15 діб пішов у відпустку для реабілітації, після неї — у чергову відпустку. А потім був Чорнобиль...

На запитання, чи було страшно, льотчик лише посміхається:

— А чи багато ми через місяць після аварії знали про неї? Це вже потім весь світ гримів. А у перші літні дні вісімдесят шостого... Словом, коли нічого не знаєш, начебто і не страшно...

З Києва чергову групу військовослужбовців, чиїм пунктом призначення у посвідченнях про відрядження значився Чорнобиль, вертольотом переправили до селища міського типу Гончарівське, що на Чернігівщині. Там старший інспектор-льотчик управління бойової підготовки 5-ї Повітряної армії посадив капітана Гусара «на праву чашку», тобто у крісло льотчика-штурмана, і облетів з ним усі «Кубки» — посадкові майданчики у Чорнобилі та 30-кілометровій зоні, які мали позивні «Кубок-1», «Кубок-2» і т. д.

Так почалася 35-денна чорнобильська епопея військового льотчика Петра Гусара. Із цих 35 днів 25 він провів безпосередньо над реактором!

Над самим реактором вертоліт не знаходився більше п'яти хвилин. Лише двічі довелося трохи «перейти» цей часовий ліміт. Опускали величезний комплект радіологічної апаратури, що складався з більш ніж двохсот різноманітних датчиків. «Афганський» (із трьох воїнів-інтернаціоналістів) екіпаж у складі капітанів Володимира Рєпнікова та Петра Гусара, а також старшого прапорщика Анатолія Шалиги, затамувавши подих, опускав «вертушку» все нижче й нижче над смертельно небезпечною будівлею, а хіміки на борту виконували необхідні заміри повітря й твердих уламків на даху реактора.

Дивно, але факт: подекуди у житті бувають такі збіги обставин, що крилатий вислів про те, наскільки є тісною наша Земля, напрошується сам по собі! Шістнадцять років тому автор цих рядків готував нарис про іншого «афганця» і чорнобильця, який зараз мешкає на Ку-

бані, а на той час якраз звільнявся у запас в Бердичеві. Так ось, кубанський козак, кавалер декількох бойових орденів, один із яких — за Чорнобиль, майор Віктор Курукалов тоді розповідав:

— У Чорнобилі різні завдання довелося виконувати... І дороги поливали, і робота на дах реактора ставили, і колег на інших бортах на реактор наводили. Якось екіпаж із Шипинців велетенську хімічну «бандуру» на дах опускав, а я його наводив...

Це — про екіпаж капітана Петра Гусара! Зараз, через чверть століття після своєї чорнобильської епопеї, він одразу ж згадав колегу:

— Ми з Віктором і в «Афгані» потім разом були, тільки я — у Шахджой потрапив, а він — у Шинданд. А з його сином Маратом згодом довелося у Гавришівці служити. Я на той час був підполковником, а Курукалов–молодший — вже майором...

Тричі на день після польотів над Чорнобилем у вертолітників прискіпливо вимірювали дозу радіаційного опромінення. Бувало, що до вечора дозиметри вже зашкалювали. Проте усі члени екіпажу відчували себе більш-менш нормально. Коли ж кожен у шипинецькому екіпажі «набрав» по 20 рентген, їх перестали відправляти на АЕС. Останні 10 днів перебування у Чорнобилі екіпаж поливав патокою або сумішшю води з клеєм запилені стадіони, поля та ґрунтові дороги.

Після повернення з «атомного пекла» пілот пройшов обстеження в окружному госпіталі у Львові, потім — реабілітацію в санаторії Шкло під Львовом. Свій стан здоров'я розцінював як відмінний.

— Я вважаю себе людиною по життю везучою, — посміхається льотчик. — По-перше, як і мріяв у дитинстві, я все життя літаю: і під час служби у Збройних Силах, і звільнившись у запас. По-друге, скільки молодих хлопців після Чорнобиля пішли з життя, а я, слава Богу, окрім остеохондрозу за чверть століття служби в армії не «заробив» ніяких хвороб! Та й два відрядження до Афганістану і два — до Африки також пройшли нормально — ані подряпини!

На відміну від афганського відрядження, за перебування у Чорнобилі капітан отримав високу державну нагороду. Проте орден Червоної Зірки наздогнав офіцера, коли він уже знову був «за річкою»...

Повернувшись з Чорнобиля та пройшовши обстеження й реабілітацію, побувавши у короткостроковій відпустці, льотчик відновив втрачені за цей час навички пілотування і у грудні вісімдесят шостого почав активно виконувати польоти, а вже у лютому наступного року поїхав на збори до Бердичева. Звідти — в Каган, і невдовзі — знову в Афганістан!..

Друге відрядження на війну було для Гусара більш насичене подіями. Екіпажі висаджували групи спеціального призначення для супроводу караванів, які переважно перевозили зброю. У таких випадках нерідко під час заходу на посадку вертольоти обстрілювалися. Якось, коли Мі-8 йшли парою, вертоліт ведучого, капітана Сергія Трипашка, обстріляли з крупнокаліберного кулемета ДШК з гори. У борт вертольота капітана Петра Гусара також неодноразово влучали духівські кулі, але щастило...

Затамувавши подих, Петро Гусар опускав «вертушку» над реактором все нижче й нижче, поки хіміки виконували заміри повітря й твердих уламків.

Виконавши понад 800 бойових вильотів, капітан Петро Гусар повернувся в Союз. Вже за «другий Афган» він отримав державну нагороду. Щоправда, подання командир ескадрильї надсилав на нагородження орденом Бойового Червоного Прапора, і ще чотири рази — на отримання ордена Червоної Зірки. Додалася ж на парадному однострої льотчика до першої, «чорнобильської», ще тільки одна «Зірка».

До проголошення Незалежності України офіцер продовжував служити у Шипинцях. А у 1992 році командира вертольота перевели на посаду командира ланки у Вапнярку. Ще через декілька років заступника командира вертолітної ескадрильї полку, що розформовувався, призначили на посаду начальника штабу вертолітної ескадрильї у транспортному авіаційному полку, що дислокувався в Гавришівці. І звідси вже командиром ескадрильї підполковник Петро Гусар у 2004 році звільнився у запас. Двічі за цей час Петро Іванович встиг побувати у Сьєрра-Леоне, в місіях ООН. Ось тільки чергового військового звання, як усі інші «афганці», він не отримав: у «м'якій» формі підполковнику пояснили, що полковник у полку може бути тільки один... Та вже через два місяці після звільнення в запас, до 16-ї річниці виведення військ з Афганістану, він все ж таки отримав полковничі погони.

З армії Петро Гусар пішов, та від льотної роботи відмовитися не зміг. Ось уже 5 років він є командиром ланки у спеціальному авіаційному загоні МНС, що дислокується у Ніжині. Літає гасити пожежі, рятувати тих, хто зазнав лиха на морі. А на пожежі літали і до Грузії, і в різні регіони України.

Працює екіпаж полковника запасу Петра Гусара і під час повеней у різних регіонах країни — так було в Івано-Франківську, у Чернівцях. Усі — досвідчені льотчики, за спиною багатьох з них — бойова льотна робота в Афганістані, досвід виконання миротворчих завдань у місіях ООН. А ось чорнобилець серед них — один, Петро Іванович Гусар. Людина, яка літає ось уже понад 30 років, провівши в небі понад 4000 годин та освоївши вертольоти Мі-1, Мі-2, Мі-4, усі модифікації вертольота Мі-8. Літає, передаючи свій величезний льотний та життєвий досвід колегам та живучи небом.

Олексій ТРИГУБ

«Дозиметри зашкаливают, техника ломается, не хватает противогазов, но люди работают...»

Це — витяг з донесення командира підрозділу Радянської Армії, який, отримуючи страшні дози опромінення, уже вранці 26 квітня 1986 року брав участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи

Втрати від наслідків Чорнобильської катастрофи вимірюються десятками мільярдів американських доларів, оскільки вітчизняній економіці були завдані колосальні збитки. Але ці наслідки були б ще страшнішими, якби не солдати та офіцери Радянської Армії, які першими вступили у смертельний двобій і ціною власного здоров'я, а то й життя, вгамували «атомного джина», що вирвався з-під контролю людини. Сьогодні ми наводимо спогади ліквідаторів аварії на ЧАЕС про деякі епізоди, пов'язані з участю військовослужбовців у приборкуванні 4-го енергоблоку.

Додому командир 427-го полку полковник Володимир Гребенюк повернувся пізно. Переглянувши випуск теленовин, ліг спати. Але незабаром його розбудив телефонний дзвінок. Телефонував заступник командувача Київського військового округу генерал Олексій Суятинов: «На Чорнобильській станції сталося якесь загоряння масла».

— Я відразу зрозумів, що сталося аж ніяк не загоряння масла, бо в таких випадках генерали не телефонують серед ночі підлеглим додому, — розповідає Володимир Васильович. — Тому не став телефонувати черговому, а, нашвидкуруч одягнувшись, поспішив до частини.

В цей час черговий по полку отримав сигнал, згідно з яким належало сформувати мобільний загін і відправити його до Прип'яті. Не переповідатиму всіх нюансів нічних зборів, а лише скажу, що до сходу сонця колона техніки вирушила у бік Чорнобиля.

А через кілька годин військові вже проводили дезактивацію вулиць міста, території станції, деяких об'єктів, розташованих на ній. Водночас було поставлено завдання провести радіаційну розвідку не лише навколишньої території, а й самого майданчика, на якому знаходився зруйнований реактор: ніхто не знав масштабів того, що сталося. Навіть доповідаючи у Москву, голова урядової комісії з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (таке визначення вона отримала дещо пізніше. — Прим. авт.) заступник голови Ради міністрів СРСР Борис Щербина відбувався загальними фразами, що не могло сподобатись на Старій площі...

Виконати це розпорядження випало командиру взводу радіаційної

та хімічної розвідки полку старшому лейтенанту А. Логачову, сержантам С. Власкіну, Г. Ісламову і Є. Тимургалієву, які на БРДМ кілька разів об'їздили навколо пошкодженого реактора, отримавши величезні дози опромінення.

О 13 годині полковник Гребенюк доповів Борису Щербині про результати дозиметричної розвідки. Вислухавши офіцера, урядовець сказав:

— Вони ж побували у пеклі...

В той час, коли дозиметристи проводили радіаційну розвідку на землі, у повітрі вів її капітан Сергій Володін — командир екіпажу Мі-8. Про те, що «на станції щось сталося», офіцер дізнався вранці 26 квітня, отримавши наказ провести розвідку з повітря.

— Коли ми тільки-но стали підлітати до ЧАЕС, я зрозумів: стався великий викид радіації, — згадує Сергій Володимирович. — Бо прилади, які вимірювали рівень забруднення, почали зашкалювати. Ми облетіли всю територію станції, «покружляли» над навколишніми селами і, приземлившись, поспішили до Прип'ятського міськвиконкому, де знаходилася урядова комісія. Коли я завершив доповідь, дехто з її членів зблід...

Всі подальші дії урядової комісії були продиктовані саме тими даними дозиметричної розвідки, які вони отримали від військових. Зокрема, рішення про початок евакуації жителів Прип'яті 27 квітня було прийняте саме на підставі цих даних.

— Деякі члени комісії були категорично проти евакуації, мовляв, вона викличе паніку серед людей, — згадує Іван Плющ, який в той час очолював Київський облвиконком (аналог нинішньої облдержадміністрації. — Прим. авт.) і теж увійшов до її складу. — Останнім аргументом, з яким вони змушені були погодитись, стали саме результати розвідки, про які доповіли нам військові...

27 квітня о 15 годині розпочалася евакуація жителів Прип'яті, яка була проведена всього за кілька годин. Але рівень радіаційного забруднення не лише не спадав, а навпаки, зростав. При чому по годинах, в тому числі й у навколишніх селах. Тому і було прийняте — після довгих дискусій — рішення про початок евакуації і їх жителів. І вже 3–4 травня вона була проведена в 14 населених пунктах, що входили до 10-кілометрової зони, а 4-6 червня жителі ще десятків сіл змушені були залишити рідні домівки. При цьому були задіяні сотні одиниць техніки Київського військового округу.

Академік Академії наук СРСР, доктор наук Володимир Легасов брав активну участь в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (трагічно загинув у 1986 році):

— Мені довелося бачити дії наших військових практично з перших днів після Чорнобильської катастрофи. І можу стверджувати, що саме завдяки їхнім героїчним зусиллям, готовності до самопожертви її наслідки не стали ще страшнішими. Вони працювали на найбільш забруднених об'єктах, не покладаючи рук; знаючи про наслідки радіації для власного здоров'я, ніхто не залишав робочих місць самовільно. Скажу так: саме Радянська Армія — за великим рахунком — виявилася готовою до дій за таких екстремальних умов. І хоча її воїнам ніколи не доводилося брати участь в таких операціях, вони блискуче впорались з покладеним на них завданням. Особливо у перші дні, коли на карту було поставлено надто багато.

Генерал-лейтенант у відставці Микола Бондарчук, у 1986 році обіймав посаду начальника штабу Цивільної оборони УРСР:

— Після того, як стали відомі істинні масштаби катастрофи, постало питання про проведення дезактивації забрудненої території. До виконання цієї роботи відразу ж залучили військові підрозділи. Солдати й офіцери працювали на найнебезпечніших ділянках станції, в тому числі і на даху зруйнованого реактора! При цьому вони були захищені найпримітивнішими засобами захисту, які, зважаючи на просто жахливий рівень радіації, мало чим допомагали. Наприклад, куски графіту і асфальту, розкидані по всьому даху, вони скидали голими руками!..

Командири підрозділів розуміли, що, посилаючи підлеглих до зруйнованого реактора, вони посилають їх у пекло. Але що вони могли тоді вдіяти? Не вони винні в тому, що молоді хлопці стали заручниками злочинної халатності посадовців, які не подбали про техніку безпеки при виконанні таких небезпечних робіт. Втім, і командири не ховалися за спинами солдатів. Я на власні очі бачив багатьох генералів, які у ті дні керували діями підлеглих не через посередників, а перебуваючи разом з ними на об'єктах.

Генерал-лейтенант у відставці Олександр Корольов, у 1986 році — начальник інженерних військ Київського військового округу:

— 29 квітня я, за наказом командувача округом, прибув до Прип'яті. Разом зі мною форсова-

Протягом кількох місяців військові вивезли майже 30 тисяч кубометрів радіаційного грунту, а близько 200 тисяч квадратних метрів покрили залізобетонними плитами.

Академік Легасов: «Радянські воїни блискуче впорались з покладеним на них завданням. Особливо у перші дні, коли на карту було поставлено надто багато».

ним маршем прибув уночі туди і понтонно-мостовий полк, що дислокувався у Києві. Перед нами було поставлене завдання забезпечити евакуацію жителів міста через річку Прип'ять. Швидко розгорнувши сили і засоби, ми навели плавучий міст через річку.

А 1 травня довелось бути присутнім на першотравневій демонстрації, що проходила в столиці. Там від Володимира Щербицького (перший секретар ЦК Компартії України. — Прим. авт.) почув, що в Чорнобилі «нічого страшного не сталося». Відразу після демонстрації я повернувся туди і разом з полковниками В. Ждановим, А. Третиною та іншими офіцерами приступив до організації будівництва дамби, яка повинна була простягтися від Чорнобиля до Прип'яті. Наші солдати проводили дезактивацію доріг, якими щодня курсували тисячі автомобілів, розчищали дах 4-го енергоблоку, покриваючи його свинцевими листами. На території станції солдати інженерних частин знімали 30-50-сантиметровий шар грунту і вкладали землю бетонними плитами, цим самим знижуючи рівень радіаційного забруднення.

Сержант запасу Анатолій Вижгура, солдат роти хімічного захисту:

— Перед відправленням до Прип'яті нам сказали, що там розпочинаються навчання і наш підрозділ братиме в них участь. Тож їхали ми туди веселими і безтурботними. Я, наприклад, сподівався там відзначитись і заслужити відпустку додому. Коли ж прибули до міста, по обличчях своїх командирів зрозуміли, що тут щось не так...

Особовий склад нашої роти дезактивував територію станції, окремих будівель на ній. Вже надвечір мене нудило, я відчував біль у всьому тілі, але, як кажуть, тримався.

Учасники тих подій згадували, що найбільш небезпечні і відповідальні завдання виконували військові.

«Саме завдяки їм ми відселили людей лише з десятків сіл, а не сотень. Коли б не військові, які чітко і грамотно діяли у надзвичайно складній ситуації, зоною відчуження довелось би оголошувати територію, яка б за своїми розмірами перевищувала сьогоднішню в 5–6, а то й більше разів». Це — витяг із спогадів уже згадуваного Бориса Щербини. Не погодитись з ним важко. Бо, наприклад, екіпажі вертольотів під командуванням С. Володіна, А. Серебрякова та Б. Нестерова після того, як пожежники загасили полум'я над зруйнованим реактором, почали проводити розвідку, визначаючи маршрути підльоту до нього. Після того, як вони були визначені, у його жерло було скинуто тисячі тонн піску, глини, доломіту, свинцю — матеріалів, які припинили викидання в атмосферу радіоактивних матеріалів.

Це було надзвичайно складне завдання, пов'язане з великим ризиком для вертолітників, оскільки діяти довелося за нестандартних умов — умов, до яких їх ніхто і ніколи не готував.

Для того, щоб розуміти, що відбувається в нутрощах реактора, потрібно було заміряти температуру над ним. Виконувати це надскладне завдання довелося полковнику Миколі Волкозубу: його вертоліт, до якого кріпився трос зі спеціальним обладнанням, кілька разів зависав над енергоблоком, опускаючись до 30–20 метрів.

Наприкінці літа військові вертолітники «бомбардували» 4-й реактор спеціальним розчином, який, покриваючи його, «пригальмовував» викиди радіації, що все ж продовжувалися; завдяки вертолітникам радіаційна ситуація у ті дні значно покращилась. Хто хоча б раз був на Чорнобильській станції, не міг не звернути увагу на скромний пам'ятний знак, складений з деталей вертольота. Він споруджений на честь екіпажу МІ-8, який загинув тут при виконанні завдань із мінімізації радіаційного забруднення. Капітан В. Воробйов, старші лейтенанти Л. Христич, О. Юнгнинд та прапорщик М. Ганжук назавжди залишилися молодими, ціною власних життів рятуючи усіх нас від радіації...

Сьогодні мало хто знає, що в ті тривожні весняні дні на Чорнобильській атомній міг статися ще один вибух — вибух, який, за висновками закордонних експертів, був би « катастрофічним не лише для України, а й усієї Європи». Справа у тому, що коли в горловину реактора було скинуто тисячі тонн різних матеріалів, виникла ймовірність того, що його бетонна основа може проломитись. І тоді обломки блоку могли б потрапити у ємкість з водою, що знаходилася внизу, спровокувавши новий вибух. Для того, щоб цього не сталося, потрібно було пробити у ній отвір для зливу води. З числа цивільних фахівців бажаючих добровільно взятися за цю роботу не виявилося. Бо всі ж розуміли, чим це загрожує. Тоді підлеглі Володимира Гребенюка — капітан П. Зборовський, молодші сержанти П. Авдєєв та Ю. Коршунов, проклавши труби і встановивши насосну станцію, більше доби відкачували воду...

Протягом кількох місяців військовики дезактивували близько 1 мільйона квадратних метрів внутрішніх приміщень головного корпусу станції, обробили спеціальними розчинами сотні тисяч квадратних метрів інших будівель, вивезли майже 30 тисяч кубометрів радіаційного грунту, а близько 200 тисяч квадратних метрів території станції покрили залізобетонними плитами.

Сергій ЗЯТЬЄВ

17 МИТТЄВОСТЕЙ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ВЕСНИ

Маловідомі факти про найбільшу екологічну аварію XX століття та ліквідацію її наслідків

- 26 квітня 1986 року в 01 год. 23 хв. 48 сек. у результаті теплового вибуху 4-го реактора енергоблоки були ушкоджені і розгерметизовані тепловиділяючі елементи (твели), що містять ядерне паливо (уран-235). Еквівалент потужності вибуху склав 500 атомних бомб, скинутих на Хіросіму. У навколишнє середовище було викинуто 50 млн кюрі радіоактивних речовин.
- У перші дні аварії від радіації, так званого «мирного» атома, загинуло 30 чоловік, у тому числі двоє — від уламків конструкцій і опіків, інші 28 — від гострої променевої хвороби (ГПХ). 237 учасників ліквідації пожежі з цим діагнозом було госпіталізовано, потім їх були тисячі.
- Для забезпечення режимних заходів щодо периметра 30-кілометрової зони були створені 3 спецкомендатури, 7 КПП і 12 оперативних заслонів. На головних дорогах розгорнуто 68 загороджувальних постів, 47 пересувних КПП і патрульних груп. Уся територія зони була розбита на 11 патрульних ділянок з охорони населених пунктів пересувними міліцейськими нарядами.
- 50-тисячне місто Прип'ять, знаходячись у прямій видимості від АЕС, більше ніж півтори доби не знало про реальну небезпеку.
- Повідомлення про евакуацію населення Прип'яті надійшло о 7.00 ранку 27 квітня. Евакуація почалася о 14.00, а закінчилася о 17.00 того ж дня.
- Кількість транспортних засобів, задіяних для евакуації населення Прип'яті, 10- та 30-кілометрових зон склала: 2283 автобуси, 3160 вантажних машин і 3 состави потягів.
- Опубліковано узагальнені дані по евакуації (відселенню) жителів у період з 27 квітня по 16 серпня 1986 року. Усього відселено: населених пунктів — 72, населення — 90784 людини.
- Перше коротке повідомлення про аварію на ЧАЕС від Ради Міністрів СРСР надійшло в засоби масової інформації (ТАСС, радіо і телебачення) 28 квітня.
- Радіус випадання механічних високорадіоактивних уламків (твелів, графіту, таблеток палива, металоконструкцій) склав близько 500 метрів.
- Поширення в атмосферу осідаючих аерозолей склало 50 км, а не осідаючих — 1000 км, і тому вже 29 квітня 1986 року вони досягли Польщі, Фінляндії, Швеції і Центральної Європи.
- Наслідки аварії за масштабом не мають аналогів у світовій атомній енергетиці. Радіаційному зараженню місцевості підпали 54,6 тисяч кв. км території України, на яких було розташовано 2294 населених пункти, де проживало більше 2,5 млн чоловік, у тому числі більше 0,5 млн дітей. З використання виведено 131 тис. гектарів сільськогосподарських угідь і 140 тис. гектарів лісових масивів.
- До 25 травня 1986 року був огорожений периметр 30-кілометрової зони, охорону якого здійснювали внутрішні війська МВС і міліція. Її площа склала 1856 кв. км, у тому числі: 768 тис. га — ліси; 484 тис. га — сільськогосподарські угіддя; 524 тис. га — водойми і болота; 8 тис. га — територія населених пунктів.
- За перші 5 місяців опроміненню піддалися 75 тис. чоловік, що брали участь у ліквідації пожежі на ЧАЕС, з них 1874 людини отримали дозу більше 25 берів (біологічний еквівалент радіації).
- Усього від аварії на ЧАЕС постраждало близько 3,5 млн чоловік, у тому числі близько 1,5 млн дітей, а ліквідація наслідків аварії обійшлася державі в сотні мільярдів карбованців (за даними — більше 700 млрд грн.).
- На будівництво об'єкта «Укриття» і «Саркофага» витрачено 6 млрд доларів. На зведення об'єкта «Укриття» тільки за перший місяць витрачено: 300000 куб. м. залізобетону, 6000 тисяч тонн металоконструкцій, 5000 тисяч тонн захисних матеріалів (піску, графіту і т.п.).
- 29 липня 1987 року в м. Чорнобиль відбулося заключне засідання судової колегії з кримінальних справ Верховного Суду СРСР, на якому було завершено розгляд кримінальної справи стосовно колишніх керівників ЧАЕС. Кожному з них було пред'явлене обвинувачення за ст. 220 ч. II КК УРСР, що передбачає відповідальність за порушення правил техніки безпеки на потенційних вибухонебезпечних об'єктах, які спричинили до людських жертв, і винесений вирок, що передбачає максимальну міру покарання — 10 років позбавлення волі.
- 15 грудня 2000 року, відповідно до міжнародних зобов'язань, Україна вивела з експлуатації 3-й, останній енергоблок Чорнобильської АЕС.

Микола ДОЛГИХ

ПЕКЕЛЬНИЙ РАЙ

25 років після трагедії

О десятій ранку ми перетнули кордон 30-кілометрової зони.

До того було: похмурий ранковий Київ, дзеркальне президентське шосе, ніжно-зелені від озимих поля, які раптом вперлися в невидиму стіну — і обірвалися.

— Не мона, не мона тут знімати, — благав Оператора охоронець перепускного пункту, оглядаючись на начальника. Ми сміялись, але камеру вимкнули.

В'їхали...

Про вибух я почув від тітки Олі (земля їй пухом). На той час вона була доцентом кафедри хімії Львівського університету, а я служив в Ташкенті. Тема тітчиної дисертації, пам'ятаю, була пов'язана з радіоактивними металами, тому в те, що вона тремтячим голосом, майже пошепки, випалила в телефонну трубку ввечері 26-го, повірилось одразу.

— Тож, синцю (вона мене так називала, бо ми з нею довго жили разом, а дітей в неї не було, та й не була вона ніколи одруженою), посидь вдома ці пару днів, не виходьте, дітей не випускайте, вікна позакривайте...

Питань не було — це ж тітка моя сказала! — було здивування і нерозуміння.

З нами в машині — Ліквідатор, «партизан» 731-го спецбатальйону. Він сидить позаду, поряд з Журналісткою. Говорить російською: «Птіци вернулісь. Да-а. А то іх нє било совсєм... Ми жилі возлє леса, в палатках. І такая тішина, понімаєтє? Ужас...».

Жахлива тиша. Що це? Могила? Пам'ятаю, нічого ніде не писали, не показували, не передавали. Можливо, в Ташкенті від цього менше потерпали, бо тоді це було прикордонне місто. Йшла війна. Був її апогей. Ми поверталися з Афганістану в Ташкент і жили своїм. У нас гинули друзі, ми вже перестали дивуватись смертям. Ми були готові до своєї. Але це була війна. А там, в Союзі, хіба могло щось подібне трапитись? Тиша. Могила. Потім (у моїй, власне, свідомості) цю тишу розірвав постріл Легасова. В голову. Щось він знав таке, з чим життя несумісне.

Юрій — наш провідник, легальний Сталкер. Говорить російською: «Вобщєм, в городах — в Кієвє, напрімєр, — всьо ето очєнь прєувєлічівают. Жить здєсь можно. Но нє вєздє. Єсть такиє мєста»...

Ми заповнюємо необхідні папери: «Ознайомлений», «Попереджений», «Претензій не матиму», сідаємо в машину і летимо до Нього. Летимо, бо серце вже ніби там, розум відтворює бачене в пресі, на екранах. Зараз, вже, ось-ось зустрінемо ПЕКЛО, чи вхід в нього, чи вихід.

Цокає дозиметр. М'яко йде «Фольксваген». Посміхається чарівна Журналістка. Випогодилось. Небо — неймовірної блакиті й висоти. Якраз над нами. Як ворота в РАЙ.

Пустир, контроль, чудернацькі турникети в повний зріст — ми на території. Всюди чисто, прибрано. Люди в масках метуть плаци. Монотонно постукує молот. Пульс Чудовиська.

— Щось будують, — каже журналістка. — Для чого? Станція ж не працює.

Ліквідатор пояснює: «Ето забівают сваі для нового саркофага».

А ось і Він. Я ніколи не бачив єгипетських пірамід зблизька, на свої очі. Тому побачене вразило своєю похмурою величчю. В пірамідах ховали мертвих. Тут ховають живе. Воно там, замуроване, воно дихає, животіє. Двісті тон уранових легень в тисячатонному зараженому смертю тілі. Від цього моторошно, до болі у скронях. Пекельна велич. Й ми поряд. Такі беззахисні і малі.

Раптом побачив під ногами дивного жука. З копійчину. Чорний, блискучий. Дивний, бо лежав на

животі й тремтів, а коли я його легенько підштовхнув носком кросівки, пробіг сантиметрів десять, ліг і затремтів знову.

Прості та страшні спогади ліквідатора: «Здєсь ми пєрєодєвалісь, бєжалі по галєрєє, потом под трєтьім блоком, ну а там уже і чєтвьортий. И пошла работа. Помню, парєнь одін, молодой, інтєрєсную фразу сказал, когда услишал, как двоє завєлісь про то, надо всьо ето нам ілі нє надо — работалі же до упаду. Так етот парєнь говоріт: «Как так нє надо? Надо, чтоб другім било лєгчє, коториє за намі прідут».

Армія мужньо і віддано робила основну роботу. Вона її завжди робить і всюди. На наших повенях і пожежах, на японській «Фукусімі», після американських торнадо. Наші люди в погонах — чи то піхотинець, чи авіатор, солдат чи полковник — рятували світ, рятували майбутнє. Всі рятували: і медики, і вчителі, і вчені, і всі, всі, всі. Але тільки Армія робила те, чого не зміг би зробити ніхто: вона лягала грудьми на розчепірену пащу ПЕКЛА.

Ставили камеру, тендітна Журналістка створювала сюжети, ненаситно дублювала «стендапи», «підводки» — і все це на фоні мертвих, залізобетонних пейзажів.

А Він стояв і дихав на нас. Чи то від полуденного сонця, що очманіло пекло крізь розчинені ворота РАЮ, чи від цього подиху — лице розжарилось, хотілось пити.

І цвірінькали птахи. Ні, це здавалося. Просто хотілося це чути. Насправді їх не було. Була залізобетонна тиша із залізобетонними ударами молота. І впевнено-ніжний голос Журналістки:

— Через високий рівень радіації техніка працювати відмовлялась. Й те, що мала б зробити машина, доводилось виконувати людям.

І Оператора:

— Знято...

Чудернацькі турникети випустили нас на волю. Сталкер Юра пильно вдивлявся в наші очі. Що шукав там? Подив? Страх? Захоплення? А не було нічого такого. Було просто життя. Просте, людське, весняне. Ми ж вийшли на волю, на простір. Ми ковтали повітря й тішились тим, що вдалася погода, що все зняли так, як задумали. Насправді ми були живими біля цього символу смерті.

Таких міст в імперії було багато: там було все, чого не було ніде. Там не було дефіциту. Чисті вулиці... Світлі будинки... Багаті магазини... Такою була Прип'ять.

Ми покидали Його. Монстр не перечив. Він мовчки супроводжував нас вздовж Жовтого лісу (якого, власне, немає, але залишилась назва) до свого витвору, до своєї перлини, до свого таємного лігва — до міста Прип'ять.

Таких міст в імперії було багато. Їх будували біля космодромів, атомних станцій, місць особливої секретності. Там було все, чого не було ніде. Там не було дефіциту. Чудові міста. Чисті вулиці. Світлі будинки. Багаті магазини. Веселі люди. Машини, багато власних машин. Такою була Прип'ять.

— Було трохи дивно і моторошно, — розповідав мій друг Сашко. — Тоді, у 86-му, влітку, ми приїхали і побачили шикарні будинки, асфальтовані вулички, ресторани, магазини. І все це пусте. Красиве пусте місто.

А мені стало моторошно сьогодні. Чверть століття це «красиве пусте місто» якось жило. Так, будинки, магазини, ресторани, готелі — все це пусте. Але навколо всього цього повиростало щось на кшталт щупальців, які стіною відгороджують будівлі від доріг, від стороннього ока. Наче оголена дівчина накинула на себе прозору шаль, наче Смерть накинула на себе маскувальну сітку.

Ми сфотографувались на фоні «чортового колеса», на якому ніхто ніколи не радів і не верещав від страху, бо його мали запустити 1-го травня 1986 року.

Зайшли в магазин і побачили меблеві гарнітури, столи, м'які меблі, листи незайманого скла вздовж стін ...

Ми слідкували за показами лічильника радіаційних доз, який рідко тріскотів у метрі над землею і просто вив, коли його наближали до трави.

Слухали Сталкера Юру: «Нєт, здєсь жіть нєльзя. Одін мой знакомий хотєл что-то доказать сєбє і всєм — поселілся здєсь. Прожил два года і умєр от рака горла».

Зашкрябало в горлі. Бо теж подумалось: такі гарні споруди, асфальтовані доріжки, засклені вікна, двері — вклади трохи грошей і живи, бо ж дешевше ніж збудувати по-новому. Примарна дурість.

Виїжджали з Прип'яті. Монстр, височіючи над лісом, загасивши люльку, проводжав нас геть.

Після перевірки ми рушили до кордону зони. Дорога вивела нас з Чорнобиля і привела в село Залісся. Наче підземне царство вистромило із землі свої щупальця в дворах, хатинах, на доріжках величезного людського обійстя. Старі і нові будівлі, домашній крам навколо — все втонуло в гущині. Ми тихенько пробиралися крізь цю кущову хуртелицю, намагаючись (чи мріючи) натрапити на щось живе, на якийсь факт життя. Дарма. Нічого живого. Лише...Так, птахи, ось тут я почув птахів. Вони повернулись. Вони несміло тьохкали в кущах, тріпотіли крильцями. І це вже було насправді.

Отже, життя наближається до Монстра. Можливо, нам вдасться його знешкодити. Якщо ми будемо дуже вірити у себе. В те, що ми робимо. Якщо ми, як той хлопчина у 86-му, той молодий солдат 731-го спецбатальйону, зробимо так, аби тим, хто прийде потім, було легше.

Дякую тобі, солдате, за чисте небо, за чисту землю, за чисту краплину води!

Ігор КОШЕЛЬ, військовий журналіст

БЛАГОЧЕСТЯ

Дорогі браття і сестри!

Шановні військовослужбовці, працівники Збройних Сил України, ветерани та члени ваших родин!

Протягом останніх років ініціативи багатьох релігійних громад, діючих в Україні, були спрямовані на створення умов, які б забезпечували задоволення духовних потреб віруючих військовослужбовців.

16 лютого 2011 року на засіданні Ради у справах душпастирської опіки представник Міністерства оборони України я поінформував її членів про доручення Президента України (від 7 лютого 2011 року № 1-1/225), яким з метою посилення військово-патріотичного та духовного виховання військовослужбовців, забезпечення їх конституційного права на свободу віросповідання Кабінету Міністрів України доручається опрацювати питання щодо створення у Збройних Силах України та інших військових формуваннях умов для реалізації військовослужбовцями права на свободу віросповідання.

28 лютого 2011 року спільний лист був підписаний усіма керівниками конфесій, представлених у Раді, та направлений Президенту України.

Сподіваємося, що з Божою милістю зазначені у дорученні Глави держави питання і узгоджена позиція Глав українських церков і релігійних організацій дадуть змогу відповідальним високим достойникам знайти порозуміння і опрацювати ефективні підходи щодо покращення душпастирської опіки у силових структурах України.

Вітаю весь особовий склад Збройних Сил України та усіх мирян зі Світлим Святом Великодня, бажаю Божого благословення у Вашій важливій та складній праці на славу Божу та благо України.

Христос Воскрес!

Єпископ МИХАЇЛ (Колтун)
Голова Ради у справах душпастирської опіки при МО України.

Президенту України Януковичу В.Ф.

Шановний пане Президенте!

Прийміть нашу вдячність за піклування у питанні задоволення релігійних потреб військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань України. Із задоволенням ми сприйняли звістку про Ваше доручення Уряду України від 7 лютого 2011 року підготувати пропозиції щодо створення у Збройних Силах та інших військових формуваннях України умов для реалізації військовослужбовцями права на свободу віросповідання, у тому числі у богослужіннях і виконанні релігійних обрядів, а також щодо духовної опіки військовослужбовців.

Ми, Предстоятелі Українських церков та релігійних організацій, представники яких підписали 10 листопада 2008 року з Міністерством оборони України Меморандум про співпрацю у справах душпастирської опіки військовослужбовців Збройних Сил України, засвідчуємо спільну позицію у підтримці Ваших ініціатив, які співпадають з нашими намірами.

Два роки діє Рада у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України, до якої входять уповноважені представники церков, віруючі котрих служать у Збройних Силах України. Радою напрацьовано певний досвід та розроблено проект Концепції душпастирської опіки у Збройних Силах України. Досвід, що існує у сфері військово–релігійного співробітництва, набутий під час виконання військової служби представниками наших церков на території України та в миротворчих контингентах, в обладнанні військових храмів, каплиць та молитовних кімнат у військових містечках та інше — дає нам впевненість у можливості офіційного запровадження інституту військового духовенства в Україні.

Серед певної частини посадовців побутує думка, що запровадження цього інституту суперечить статті 35 Конституції України щодо відокремлення Церкви від Держави. Але таке трактування зовсім не відповідає духу Конституції України в частині дотримання прав і свобод громадян. Ідентичні положення існують в конституціях багатьох країн світу, що не заперечує існування в цих країнах військового капеланства.

При опрацюванні Вашого доручення просимо врахувати цю спільну позицію церков та релігійних організацій щодо введення в Україні інституту військового духовенства, як найефективнішого, історично виправданого механізму задоволення релігійних потреб віруючих військовослужбовців.

Вирішення цього питання сприятиме наближенню України до спільноти європейських країн, де питання забезпечення прав і свобод громадян є визначальними.

Закликаємо Боже благословення на Вас і Вашу діяльність на благо України.

З повагою,

Митрополит Київський і всієї України, Предстоятель Української Православної Церкви

Патріарх Київський і всієї Руси-України, Предстоятель Української Православної Церкви – Київський Патріархат

Адміністратор Верховноархиєпископської Української Греко-католицької Церкви

Архієпископ-Митрополит Львівський Римсько-Католицької Церкви

Митрополит Київський і всієї України, Предстоятель Української Автокефальної Православної Церкви

Голова Всеукраїнського Союзу Об'єднань Євангельських християн-баптистів

Голова Духовного управління мусульман України, муфтій України

Шейх Ахмед Тамім

«28» лютого 2011 року

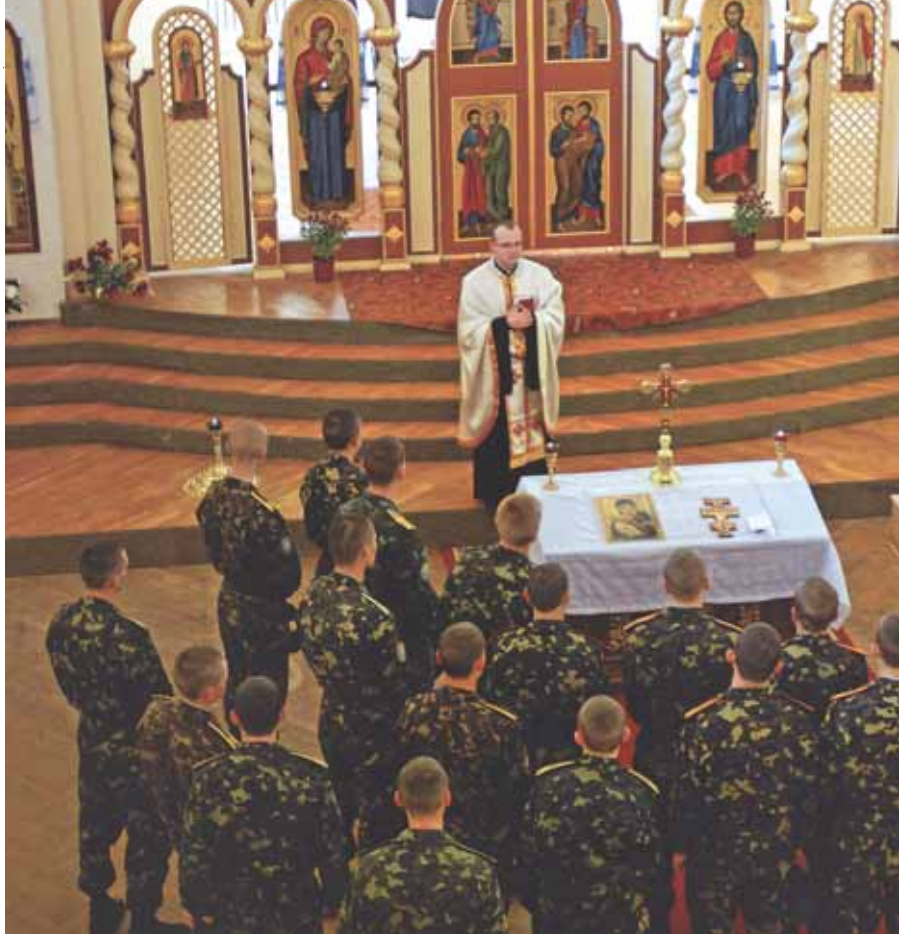

«З НАМИ БОГ! І — УКРАЇНА!»

Необхідність введення інституту військового духовенства засвідчує соціологічне дослідження, яке провів Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України

Процес переходу до нових стандартів демократичного суспільства передбачає, насамперед, дотримання прав і свобод людини. Одним із кроків щодо наповнення реальним змістом цих прав є відновлення інституту військового душпастирства.
Хто виступає «за», а хто — «проти»? Наскільки нагальною є ця потреба? Відповіді на ці та інші питання — у результатах соцдослідження, проведеного Науково-дослідним центром гуманітарних проблем Збройних Сил України на замовлення Департаменту соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України у жовтні-грудні 2010 року.

В його рамках опитано близько 420 офіцерів усіх видів Збройних Сил України. Дослідженням було охоплено 25 військових частин та установ у 16 гарнізонах.

Підсумовуючи його результати, можна зробити висновки, що віруючими себе вважають 64% офіцерів, ще 27% вагаються між вірою і невір'ям. 28% постійно ходять до церкви, 8% офіцерів часто спілкуються зі священиком. Невіруючими себе визнали 6% опитаних.

У чому ж в умовах військової служби полягають релігійні потреби офіцерів? Відповіді респондентів розподілилися наступним чином: у відвідуванні храму — 33%; вивченні основ віри — 12%; періодичному читанні Святого Письма — 10%; приватній і колективній молитві — 9%; дотриманні посту — 8%, а також у спілкуванні з одновірцями — 5%.

Щодо відвідування культових релігійних споруд, то в межах населеного пункту задовольняють свої потреби 40% офіцерів, а у військових частинах — у 10 разів менше (4%). 20-22% опитаних потребують і бажають отримувати духовну освіту, майже стільки ж (24%) заявили, що їм достатньо спілкування зі священиком.

Дві третини з числа опитаних відповіли, що позитивно ставляться до віруючих інших віросповідань, третина — терпимо і лише до 4% — негативно. Це свідчить про високий рівень толерантності у Збройних Силах України. Отож 34% позитивно ставляться до здійснення духовної опіки над підрозділом з боку священика іншої (щодо свого віровчення) конфесії, а 25% — негативно.

Попри те, що під час служби 76% опитаних ніколи не мали взаємодії з військовим капеланом, а систематичного спілкування з ним потребують лише 19% опитаних, 44% вважають доцільним введення інституту військових священиків (серед старших офіцерів таких — 48%, серед молодших — 40%). Щодо причин доцільності, то 31% респондентів вважає, що присутність священика матиме позитивний морально-психологічний вплив на військовослужбовців; 23% — це необхідно для задоволення релігійних потреб віруючих військовослужбовців; 17% — українська армія повинна виховуватись на релігійних традиціях; 10% — присутність священика забезпечить армії Боже покровительство та 8% — присутність священика сприятиме консолідації армії.

Вважають за недоцільне вводити інститут військового капеланства 46% респондентів (серед старших офіцерів — 40%, серед молодших — 53%). При цьому 19% вважають, що впровадження інституту військових священиків потребує додаткових фінансових витрат; 18% — порушуватиме право на свободу совісті невіруючих військовослужбовців; 15% — може спровокувати в армійському сере-

довищі протистояння і конфлікти на релігійному підґрунті; 10% — суперечить Конституції України; 8% — в законодавстві України про свободу совісті передбачено достатньо можливостей задоволення релігійних потреб військовослужбовцями.

83% офіцерів позитивно ставляться до здійснення релігійних обрядів у військовій частині, 17% — негативно.

Не підтвердилася думка про те, що офіцери гуманітарних структур сприймають священиків як конкурентів у сфері своєї діяльності. Серед них же найменше тих, хто негативно ставиться до капеланів «не своєї віри».

Найбільш негативне ставлення до здійснення релігійних обрядів у військовій частині серед невіруючих офіцерів. Проте навіть у цій групі їхня кількість не перевищила половини (лише 42%). Третина «просто православних» віруючих (тобто номінально приналежних до Православ'я) також виступили проти. Серед віруючих показники противників коливаються в межах однієї шостої частини від їх загальної кількості.

Найвищий відсоток прихильників інституту військового капеланства спостерігається серед віруючих тих конфесій, які становлять меншість (83% протестантів, 67% римо-католиків, 6% серед віруючих Української автокефальної православної церкви). Вони вважають, що таким чином буде забезпечено їхні релігійні права. Прослідковується чітка тенденція щодо необхідності капеланства в залежності від «воцерковлення» віруючих, навіть 36% «просто православних» віруючих і 11% невіруючих висловилися за це.

Найбільше противників духовного інституту серед невіруючих (79%) і «просто православних» (56%), які вважають, що це якимось чином порушить їхні права (примушування до відвідування чи забезпечення заходів у сфері задоволення релігійних потреб).

У питанні підпорядкованості капеланів близько половини православних висловились за підпорядкування капелана лише Церкві, а дві третини греко-католиків — за подвійне підпорядкування. Серед невіруючих голоси розподілилися рівномірно.

83 відсотки респондентів з числа опитаних офіцерів позитивно ставляться до здійснення релігійних обрядів у військовій частині і лише 17 — негативно.

Дослідження засвідчило необхідність з боку священнослужителів, які забезпечують духовну опіку офіцерів, посилення роз'яснювальної роботи серед своїх віруючих щодо діяльності та обов'язків військового духовенства, його історії, залучення офіцерського корпусу до різноманітних паломництв, екскурсій, лекцій, які розширюють світогляд тощо.

Спілкуючись зі священиком, офіцери вбачають у ньому не стільки духовного наставника (бо 65% не потребують такого спілкування), а скоріше провідника, який надає сакрального змісту військовій службі. А тому готові делегувати йому духовно-патріотичну функцію (найбільша кількість опитаних — 21% поставили її на перше місце в рейтингу).

За інформацією радника Міністра оборони України полковника Ж.-Л. Делета (Французька Республіка), нещодавнє соцопитування у цій країні показало високі відсотки прихильників інституту військового капеланства серед офіцерів і солдатів, які служать далеко від дому, або знаходяться в умовах бойових дій чи в миротворчих місіях.

У Збройних Силах України інститут військового духовенства відсутній, і значна кількість офіцерів на практиці не мала взаємодії зі священиками. Незважаючи на це, 41% прихильників серед офіцерського корпусу — достатній показник.

Отже, виходячи з результатів дослідження, можна зробити висновок, що для введення інституту військового духовенства (капеланства) існує достатня соціальна база в офіцерському корпусі Збройних Сил України.

А загалом, з огляду на те, що протягом останніх 16-ти років (починаючи з 1995 року) у Збройних Силах України спостерігається стала тенденція до зростання кількості тих, хто вважає себе віруючими, — організація задоволення релігійних потреб військовослужбовців у Збройних Силах вимагає певних змін. Це обумовлено загальними об'єктивними процесами утвердження в українському суспільстві демократії, світоглядного і конфесійного плюралізму та толерантності, а з іншої сторони — наповнення реальним змістом поняття правової держави, в якій забезпечуються не просто конституційні права громадян, а враховується і позиція меншості в тій чи іншій сфері.

Руслан КОХАНЧУК

«ЗА ДРУГИ СВОЯ...»

Цей біблійний принцип, проголошений самим Господом Ісусом Христом, був фундаментом морального закону воїнів Київської Русі, яка вирізнялася особливою побожністю

Більшої сієї любові ніхто не має, як щоб хто душу свою положив за другів своїх.
Господь Ісус Христос, Євангелія від Івана 15,13

Пісня «Пересвіт» створена на слова поетеси Олени Калини (Олена Петрівна Дяченко через тяжку хворобу передчасно пішла у вічність). Її рядки пронизані любов'ю до Бога, людей та Батьківщини. Збірка її віршів «Сповідь життя» вийшла друком завдяки зусиллям її рідного брата Андрія Старовойта.

Пісня ще раз привертає нашу увагу до вічної боротьби добра та зла, світла та темряви. Ця боротьба всередині нас самих, боротьба зі своїм «я», зі страхом та сумнівами. Історична постать монаха-християнина Олександра Пересвіта — яскравий приклад перемоги Божого початку в людині, приклад самопожертви, мужності та відваги. Літописи зберегли свідчення його поєдинку з монгольським батирем — завойовником Челубеєм на Куликовому полі у 1380 році. Обидва воїни загинули, але перемога була за Пересвітом — страх у поневолених слов'янських народів перед Золотою ордою, цією темною, дикою силою, яка вбивала та руйнувала все на своєму шляху, був змитий кров'ю та звитягою християнина-монаха. Це була перемога Духа і Віри.

Праобразом подвигу Пересвіта є перемога біблійного Давида над філістимлянином Голіафом (Біблія, 1 Книга Самуїлова, гл. 17). Юнак так само вийшов проти богатиря без лат та надмірного озброєння, але «в Ім'я Господа Саваофа».

У житті кожного з нас настає той момент, коли треба прийняти рішення: зробити крок уперед або сховатися за чиюсь спину. Ким нам бути? Тими, хто чує і відгукується на слова святого апостола Івана (Перше послання 3, 16): «*Ми з того пізнали любов, що душу Свою Він* (Господь Ісус Христос. — Ред.) *пок-*

Пересвіт

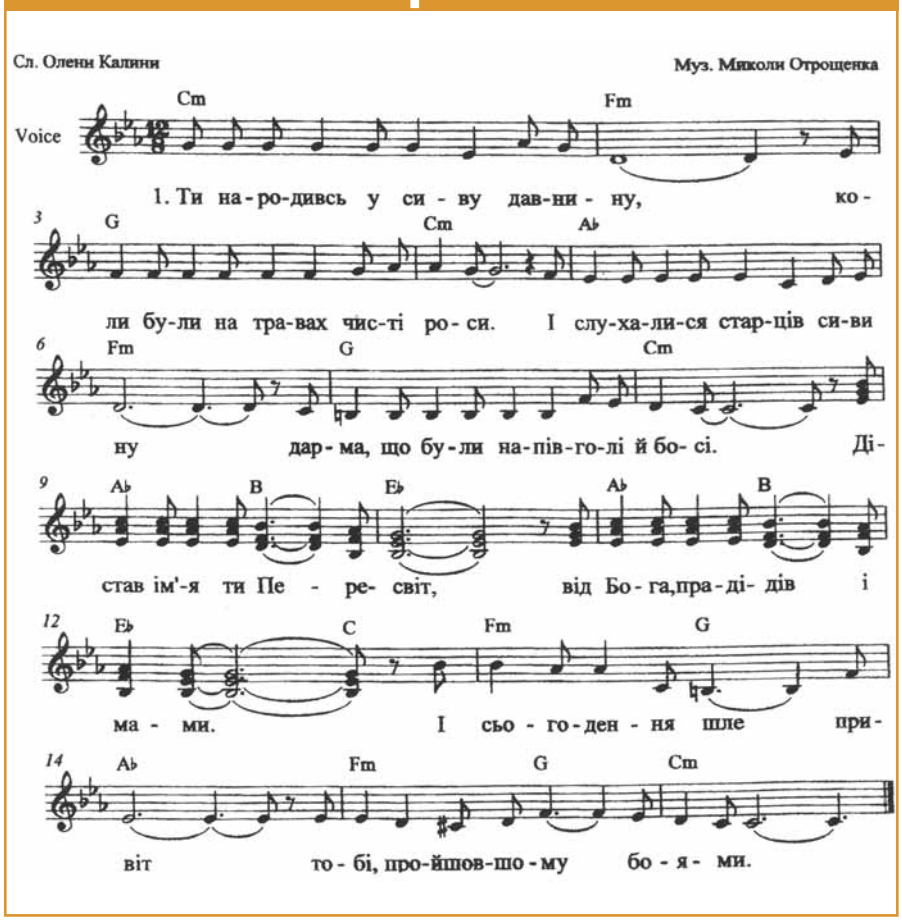

Ти народивсь у сиву давнину,
коли були на травах чисті роси.
І слухалися старців сивину,
дарма, що були напівголі й босі.

Приспів:
Дістав ім'я ти Пересвіт,
від Бога, прадідів і мами,
І сьогодення шле привіт
Тобі, пройшовшому боями.

Гордилася тобою Русь
І прославлявся ти віками.
І не дозволимо комусь,
Щоб потішалися над нами

Приспів
Не вмерло ім'я ще твоє
І ще не вмерла Україна!
І сила, й воля у нас є,
Й Вітчизна наша є єдина!

Приспів:
Гордилася тобою Русь
І прославлявся ти віками.
І не дозволимо комусь
Щоб потішалися над нами.
Дістав ім'я ти Пересвіт,
від Бога, прадідів і мами,
І сьогодення шле привіт
Тобі, прийшовшому боями.

лав був за нас. І ми мусимо класти душі за братів!» — чи залишатися байдужим? Однак варто пам'ятати, що саме тоді, коли у свідомості людей перемагає твердження «мене це не стосується», «мені буде спокійніше, якщо я промовчу», відбуваються найбільші злочини та насилля. Більш того, такі люди припускаються подвійної помилки, адже сприяють не лише зовнішньому злу, але й злу внутрішньому. Вони залишаються рабами свого страху, який переслідує їх все життя, і якщо не навернуться, ніколи вони не стануть друзями Господу Ісусу Христу, котрий віддав за грішників своє життя на Голгофі і воскрес для нашого спасіння.

Слово Боже вчить нас (Псалтир, Псалом 33,15): «*Відступися від злого і добре чини, миру шукай і женися за ним!*», в Посланні до Римлян святий апостол Павло пише (12,21): «*Не давайся подужати злу, а подужуй зло добром*». Нам вирішувати, як вчинимо, коли нашій родині — матері, батьку, дружині, дітям загрожуватиме загибель. Коли над ними занесуть меч, ви можете ступити крок назад за їх спини або зробити крок вперед, аби захистити життя, дане вашим близьким Богом.

Нам дана заповідь (Книга Повторення Закону 5, 16): «*Шануй свого батька та матір свою, як наказав був тобі Господь, Бог твій, щоб довгі були твої дні, і щоб було тобі добре на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі*». Отже захищаймо і робімо з повагою все, бо це все для нашої користі та добра.

Благослови нас Бог, і нехай сповняться наші розум і серце мудрістю Його слова, що прийшло у світ через Господа Ісуса Христа, і Дух Святий нехай прибуде на нас у всі дні життя.

Микола ОТРОЩЕНКО, майор запасу,
служитель християнської церкви
«Отчий дім» (ВСОЦЄХБ), м. Київ

Від редакції: Пісня «Пересвіт» ще й ще раз повертає нас до теми «...Любов к отчизні де героїть. Там сила вража не устоїть...»

Отож зусиллями людей творчих, талановитих і небайдужих створено і покладено на музику чудовий твір. До речі, його ритм — стройова пісня. Позаяк є ще й можливість гідно поповнити військовий репертуар.

«ВШАНУЙ ЗАХИСНИКА БАТЬКІВЩИНИ»

Під таким гаслом за ініціативи «Всеукраїнського міжконфесійного релігійного християнсько-військового братства» відбулась патріотична акція в рамках святкування 20-ї річниці Незалежності України

Десять років поспіль співробітництво церков і релігійних організацій зі Збройними Силами та іншими силовими структурами України координувала самоврядна організація — «Всеукраїнське міжконфесійне релігійне християнсько-військове братство». Цю релігійну організацію заснували українські військовослужбовці кадру й запасу разом з п'ятьма найбільшими церквами України (Українською Православною Церквою, Українською Православною Церквою — Київський Патріархат, Українською Греко-Католицькою Церквою, Українською Автокефальною Православною Церквою та Львівською Митрополією Римо-Католицької Церкви).

— Нині Братство зібрало неабиякий інтелектуальний потенціал з числа представників традиційних християнських конфесій України, а також представників військових формувань, — підбиваючи підсумки діяльності організації зазначає президент Братства доктор історичних наук, полковник запасу Сергій Лисенко. — Ми займалися підготовкою волонтерів-душпастирів, вихованням військових та членів їх сімей в християнському дусі.

За плечима активістів чималий фронт робіт — це й чисельні форуми, в тому числі науково-практичні, навчальні семінари, інші акції. Будучи невеликою організацією, Братство впоралося з тими завданнями, які ставили перед собою його засновники. За словами єпископа Київсько-Житомирської дієцезії РКЦ владики Станіслава Широкорадюка, нині між головними церквами України досягнуто порозуміння щодо організації духовної опіки у війську.

В рамках відзначення ювілею Братство провело низку зустрічей молоді з військовиками Збройних Сил та священиками. Зокрема, до воїнів Президентського полку ЗС України завітали школярі старших класів київських шкіл та вихованці Васильківського СПТУ. Патріотичні зустрічі за ініціативи Братства проводилися також у Львові, Житомирі та інших містах. Вони стали частиною тривалої духовно-патріотичної акції «Вшануй захисника Батьківщини», що відбувається в рамках загальнонаціональної Програми духовно-патріотичних та виховних заходів з підготовки та святкування 20-ї річниці Незалежності України.

Що у планах Братства? На це питання Сергій Лисенко дає чітку відповідь: «Пріоритетом нашої діяльності на найближчі роки стануть соціальні програми, спрямовані на молодь, в тому числі військовослужбовців строкової служби говорить Сергій Лисенко. Як і раніш, вони спиратимуться на духовний фундамент християнського віровчення».

За даними соціологів, нині Церква і Військо посідають лідерські позиції в рейтингах суспільної довіри. Але реальні повага і шана нерозривні з бажанням об`єднатися з об'єктом, набути його чеснот, долучитися до його місії. Таким є надзавдання, що його виконують сьогодні разом представники Війська і Церкви. Всеукраїнське міжконфесійне релігійне християнсько-військове братство всіляко сприяє зміцненню цих зв'язків й докладає усіх зусиль щодо відродження духовності у війську.

Ігор РУДИЧ

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!

24 квітня — Світле Воскресіння Христове

З усіх великих церковних празників найбільш давній, урочистий і радісний — це світлий празник Христового Воскресення. Він, як сказано в ірмосі 8-ї пісні пасхального канону утрені: «Цар і Господь, празників празник і торжество торжеств».

Наш народ на означення празника Пасхи має ще слово «Великдень», що означає Великий День, бо він великий своєю подією, своїм значенням і своєю радістю.

Слово «пасха» походить з єврейського «песах», що значить «перехід». Тут йде мова про перехід Господнього ангела, який однієї ночі вбив усіх єгипетських первенців, коли фараон не хотів відпустити ізраїльський народ, а перейшов (по-єврейськи «песах») повз доми ізраїльтян, одвірки яких були помазані кров'ю однорічного ягняти. Слово «пасха» у євреїв означало також ягня, якого заколювали на Пасху, а потім і сам день свята на згадку про визволення з Єгипту дістав назву Пасхи.

Для апостолів і перших християн пасха-перехід стала символом іншого переходу — подвійного переходу Ісуса Христа: від життя до смерті і від смерті до життя. Перший перехід дав основу для хресної, а другий — для воскресної і радісної Пасхи.

Пасхальний агнець євреїв став для християн прообразом Ісуса Христа, який, наче невинне ягня, приніс себе в жертву за гріхи цілого світу. Звідси в богослужінні Його називають пасхальним агнцем або коротко Пасхою. «Бо Пасха наша, — каже святий апостол Павло, — Христос, принесений у жертву».

Христове Воскресення — це фундамент нашої віри. Яке б значення мала Христова наука, якщо б так часто Ним передбачене воскресення не сповнилося? Апостоли, проповідуючи святе Євангеліє, часто покликуються на Христове Воскресення, як на найсильніший доказ правдивости науки Христа. «А коли Христос не воскрес, — каже святий Павло, — то марна проповідь наша, то марна й віра ваша... Але ж Христос таки справді воскрес із мертвих, первісток померлих». Тому правда про Христове Воскресення і християнська релігія є нерозривними.

Христове Воскресення — це певна запорука нашого воскресення для щасливого вічного життя. Як Христос воскрес, так і ми колись воскреснемо для нового світлого й вічного життя. Сам Христос запевняє нас: «Бо надходить час, коли всі, хто у гробах, голос Його [Сина Божого] вчують, і вийдуть ті, що чинили добро, на воскресення життя. А ті, що зло чинили, — воскреснуть на суд... Така бо воля мого Отця, щоб кожен, хто Сина бачить і вірує в Нього, жив життям вічним і щоб я воскресив його останнього дня».

У нашого народу є звичай на Великдень благословляти їжу. Після довгого посту свята Церква дозволяє усяку їду для того, щоб вірні разом із духовною радістю мали під час великодніх свят і радість від земних дарів. Тому вона їх благословить і звільняє від посту на цілий Світлий тиждень. Благословення пасхальної поживи відбувається урочисто, звичайно після святої Літургії.

Шкаралупу зі свячених яєць, кришки чи кістки в нас не викидали на сміття, а закопували або в городі, або на полі, щоб і землі дати свяченого. Подекуди в Галичині шкаралупи зі свячених яєць кидали на стріху хати.

З благословенням великодніх пасок пов'язані наші славні крашанки й писанки, які мають давнє походження. У давніх народів був звичай, за яким перед особою, що займала високе становище в суспільстві, не можна було з'являтися перший раз без дару. Побожне передання каже, що Марія Магдалина, проповідуючи Христову науку, зайшовши у двір римського цісаря Тиверія, дала йому в дар червону крашанку зі словами: «Христос воскрес!», і лише тоді почала свою проповідь. За її прикладом пішли інші християни й почали в день празника Пасхи обдаровувати один одного крашанками чи писанками.

Отець Юліан КАТРІЙ, «Пізнай свій обряд»
(друкується зі скороченнями)

Спецвипуск «Благочестя» підготував Руслан ТКАЧУК

Фото
Олександра Клименка

ДП «ДЕРЖАВНЕ КИЇВСЬКЕ КОНСТРУКТОРСЬКЕ БЮРО «ЛУЧ»

STATE KYIV DESIGN BUREAU «LUCH»

ЛЕГКИЙ ПРОТИТАНКОВИЙ РАКЕТНИЙ КОМПЛЕКС "КОРСАР"

"CORSAR" LIGHT PORTABLE ANTITANK MISSILE SYSTEM

Україна, 04050, Київ, вул. Мельникова, 2
Телефон: +38 (044) 483 0745, 484 1898
Факс: +38 (044) 483 1394
E-mail: kb@luch.kiev.ua
www.luch.kiev.ua

2, Melnikov Str., Kyiv, 04050, Ukraine
Phone: +38 (044) 483 0745, 484 1898
Fax: +38 (044) 483 1394
E-mail: kb@luch.kiev.ua
www.luch.kiev.ua